

GLASILO KULTURNO
PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
APRIL 2011,
ŠTEVILKA 43
ISSN 1331 - 548X

ODMENA

NOVI

Slovenski dom, naš drugi dom

KOLIKO NAS JE NA HRVAŠKEM?

Letošnji april mineva v znamenju popisa prebivalcev, gospodinjstev in stanovanj. Mnenja so se kresala o številu popisovalcev (15 tisoč), kontrolorjev (dva tisoč), inštruktorjev (180), koordinatorjev (45) in vnašalcev podatkov (400), o njihovem plačilu (popisovalec bo v povprečju prejel 3.500 kun), o skupnih stroških popisa (175 milijonov kun) ter o denarni globi za navajanje lažnih podatkov (300 do 800 kun).

Za nas je najpomembneje, da bomo po desetih letih pridobili sveže podatke o tem, koliko prebivalcev Hrvaške se izreka za Slovence. Izvedeli bomo, koliko nas je. Predvidoma bodo podatki znani že junija.

Bomo takrat doživeli hladno prho ali nas bo navdajal ponos? Zadnji popis nas je pretresel: za Slovence se je izreklo 13.173 ljudi, kar ni malo, a je to vendar skoraj polovico manj, kot ob popisu leta 1991. Zakaj takšen upad? Na to vprašanje še nismo našli prepričljivega in končnega odgovora, prepričani pa smo, da so svoje storile napetosti med Slovenijo in Hrvaško, ki so zaznamovale celotno poosamosvojitveno obdobje. Te so se nadaljevale do lanskega leta, ko sta vladi končno ugotovili, da se nima smisla izčrpavati in vrteti v vedno istem krogu ter sklenili, da reševanje mejnega spora prepustita tretjemu. V odnosih med državama je zavel nov veter. Se bo to morda poznalo tudi na popisu prebivalstva? Na večji samozavesti slovenskih rojakov na Hrvaškem? Če bo tako, se nam bo odvalil kamen s srca. Če ne bo, bomo to morali sprejeti. A se tudi vprašati, ali smo sami storili dovolj za ohranitev slovenstva v naši hrvaški domovini. In še: ali lahko kaj spremenimo, da bi bilo čez deset let drugače, da naša skupnost ne bi še naprej kopnela.

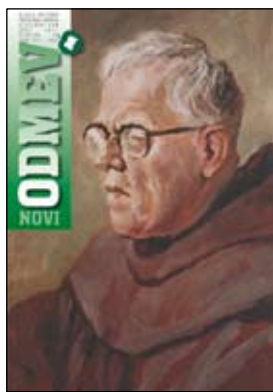
Seveda, če bomo čez deset let sploh še imeli popis prebivalstva, kakršnega poznamo danes. V Sloveniji ga že ni več. Malokdo ve, da se je 31. marca tudi v Sloveniji začel popis,

vendar tokrat prvič brez popisovalcev, izpeljan izključno na podlagi podatkov, ki so že zbrani v najrazličnejših državnih registrih, od centralnega registra prebivalstva do registra nepremičnin. Zato se tudi imenuje registerski popis. Takšen popis že izvajajo na Danskem, Finskem in Nizozemskem.

Prednosti so, da ni potrebno terensko popisovanje, da se ne obremenjuje prebivalcev, da ni križev in težav s popisovalci in da se lahko prihrani veliko denarja – stroški registerskega popisa znašajo le deset odstotkov klasičnega popisa. Kaj pa slabosti? Prvič v zgodovini popis ne bo odgovoril na vprašanje o narodnosti in verski sestavi prebivalstva Slovenije. Ne obstaja namreč noben verodostojen register narodnostne in verske pripadnosti, saj se slovenskemu državljanu ali drugemu prebivalcu Slovenije v prav nobenem upravnem postopki ni treba izreči o narodnosti ali veroizpovedi. Nasprotno: verska pripadnost se ne evidentira, narodnostna pripadnost posameznika pa se zabeleži le na izrecno zahtevo posameznika.

Kakšne bodo posledice? Za pripadnike različnih narodnosti, za manjšinske pravice in delovanje društev neposrednih političnih, družbenih, zakonskih ali finančnih posledic ne bo, saj nič od tega ni avtomatično povezano s številčnostjo. Drugače je pri verskih skupnostih. Pri teh je zdaj številčnost glavno merilo za prejemanje sredstev iz državnega proračuna. Kako bo po novem, se še ne ve. Splošne posledice pa bodo, saj nihče, tudi v znanstvene namene, ne bo več mogel ugotoviti, kdo so prebivalci Sloveniji, v kolikšnem deležu so to Slovenci in v kolikšnem pripadniki drugih narodov.

Naslovnica:
Janko Testen
Več na strani
20-21.

SLOVESNO IN

Letos smo slovenski dan kulture praznovali v dramskem gledališču Gavella, 11. februarja. Prisluhnilni smo avtorjem veličastne dvojezične monografije Slovenski umetniki na hrvaških odrih, ki jo je izdal Slovenski dom, in se sprostili ob monokomediji Jureta Ivanušiča Od tišine do glasbe.

Od kod zamisel o natisu veličastne knjige, ki je okronala bogato založniško dejavnost Slovenskega doma? Odgovor je preprost. »Odločili smo se, da zgodbo o slovenskih umetnikih, ki so ustvarjali na hrvaških odrih in vtisnili neizbrisen pečat hrvaški kulturi, iztrgamo iz pozabe,« je pojasnil predsednik Slovenskega doma Darko Šonc.

Severina minulega stoletja

Avtorji knjige se v pogovoru, ki ga je vodila Ilinka Todorovski, na kratko predstavili junake svojih poglavij, njihove izstopajoče stvaritve in posebnosti. Poglavje o dramskih umetnikih je napisal Branko Hečimović, zgodovinar hrvaške dramske književnosti, teatrolog in kritik. Posebej je izpostavil Ignacija Borštnika (1858-1919), ki je bil eden izmed začetnikov realistično-naturalistične igre na hrvaških odrih, Viko Podgorski (1898-1984), ki je

ODMEV

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Urada Vlade**

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Za izdajatelja: **Darko Šonc.**
Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc.**

Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski.**
Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj.**
Tisk: **Intergrafika,** Bistranska 19, Zagreb.
Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov.
Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,** Masarykova 13/1, 10000 Zagreb,
tel./fax 48 55 171;
slovenski-dom@zg.t-com.hr,
http://slovinci.hr

NASMEJANO ZA PREŠERNOV DAN

na hrvaške odre pripeljala ozaveščeno sodobno žensko, ter Josipa Bobija Marottija, našega sodobnika in tudi čla-

na Slovenskega doma, ki je s svojo navzočnostjo počastil slovesnost. Avtor poglavja o baletnikih Henrik Neubauer,

operni režiser, koreograf, zgodovinar opere in baleta ter rednik profesor na ljubljanski glasbeni akademiji, je podrobneje spregovoril o Maksu Kirbusu (1914-1972, ki je na Reki deloval kar 13 let, pospešil razvoj reškega baleta in koreografiral celo vrsto velikih baletnih predstav.

Strokovnjakinja za klasično glasbo, dolgoletna radijska urednica, novinarka in komentarka Marija Barbieri je prispevala poglavje o opernih umetnikih. Za Josipa Gostiča (1900-1963) je dejala, da je bil izjemen pevec, priljubljen, zanesljiv, zelo muzikalen in dober sodelavec. Zagrebško opero je držal pokonci kar 25 let. Za vsestransko umetnico Irmo Polak (1875-1931), ki sicer v knjigi nastopa tudi v poglavju o dramskih umetnikih, pa je dejala, da je bila zvezda zagrebške scene in da je bila tako zelo priljubljena, kot danes morda Severina.

Od kamene dobe do Rolling Stonesov

V nadaljevanju prazničnega programa je na

Gavellinem odru zablestel še en slovenski umetnik, dramski igralec in pianist Jure Ivanušič, ki nas je v monokomediji *Od tišine do glasbe* s klavirjem in anekdotami popeljal skozi zgodovino glasbe. Publika je šarmantno in vrhunsko izpeljano predstavo prekinjala s salvami sproščene smeja in ploskanjem. Predstava je bila premierno uprizorjena leta 2006, v naslednjih treh letih pa doživela sto ponovitev. Konec letošnjega marca je na mednarodnem festivalu kabareta, na Gumbekovih dnevih v Zagrebu, Jure Ivanušič prav za vlogo v tej predstavi prejel nagrado za najboljšo moško vlogo. Žirijo je navdušil z izjemno redko kombinacijo vrhunske igre in pianističnega znanja, obvladanjem umetniške besede in odrskega giba.

KNJIGA V STEVILKAH

- Dvojezična monografija Slovenski umetniki na hrvaških odrih ima 320 strani.

- Besedilo so prispevali trije avtorji, Marija Barbieri, Branko Hečimović in Henrik Neubauer.

- V knjigi je predstavljeno 28 dramskih igralcev, 20 opernih pevcev in 7 baletnih umetnikov.

Slovenski dom, naš drugi dom

PRIMORSKA POJE 2011 NAS JE POPELJALA V HRVATINE

Tudi to pomlad smo sodelovali na prireditvi Primorska poje, ki letos poteka že 42. zapored in je posvečena 20-letnici samostojne Slovenije. Vnovič se smelo in ponosno, z vseh strani kot in brez meja, poje v samostojni Sloveniji.

Na Primorskem, Goriškem, Tržaškem, Koprskem in tudi v hrvaškem Primorju je v okviru prireditve Primorska poje prepevalo prek dvesto zborov. Zvenela je zborovska pesem, ki je Primorcem tako ljuba in nezamenljiva.

Naš mešani pevski zbor Slovenski dom je nastopil 20. marca v prelepi vasi Hrvatini, ki leži na hribu nad Koprom, prav ob meji z Italijo. Poleg nas so nastopali še štirje zbori in dve skupini. Bil je lep sončen dan, ko smo prispeli v popoldanskih urah na vrh vasice Hrvatini. Odpiral se je čudovit pogled na Koper, Trst in okolico.

Pred tem smo obiskali pristaniško podjetje Koper, po katerem nas je popeljal odličen vodič Viktor Udovič.

Kako je potekal koncert Primorska poje?

Nastopili smo kot peti pevski zbor. Vse do nastopa se je med nami – kar je težko pojasniti – občutila vznemirjenost. Ko pa smo bili na vrsti, smo ponosno odkorakali na oder in že se je pred nas postavil naš zborovodja Franc Kene s prijaznim nasmehom, kar nam je dalo vedeti, da bo vse v redu. Zapeli smo

tri pesmi: Micika v püngradi rouže bere, Protuletje in Mravlja je v mlin pelala. Obiskovalci so naš nastop nagradili z dolgim aplavzom, napovedovalka pa nas je še enkrat prisrčno pozdravila in nam zaželela srečno pot v Zagreb. Po koncertu sta sledila druženje in večerja. Večerja je bila odlična, o kapljici pa sploh ne bi izgubljala besed! Po večerji se je oglasila pesem, kmalu nato še druga in tretja... Takrat je vstal Ivan Tavčar, prevzel dirigentski položaj in pesem je zadonela. Najprej polglasno (v dvorani je bilo okrog dvesto pevcev), potem pa vse glasneje in dvignila na noge vso dvorano. Peli smo pesem Vstala Primorska, ki je primorska himna. Marsikatero oko se je zarosilo, srce je bilo glasno.

Tako se je končal naš enajsti nastop na Primorski poje. V avtobusu smo najprej poslušali CD z našega nastopa, prisluhnili komentarjem zborovodje Franca Keneja in s pesmijo nadaljevali pot do Zagreba. Na Mažuranac smo prišli ob pol dveh zjutraj.

Nasvidenje do prihodnjega leta, na Primorski poje 2012!

Ivanka Nikčević

DVAJSET LET SLOVENSKIH MAŠ V ZAGREBU

Prva maša v slovenskem jeziku je bila v zagrebški cerkvi Sv. Roka 19. maja 1991. Slovenske maše zdaj potekajo v cerkvi Ranjenega Jezusa, na njih pa poje zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek. Slovesno proslavimo 20. obletnico slovenskih maš in v naši domovini Hrvaški ohranimo duhovno dediščino naših prednikov v Sloveniji!

Prvo slovensko mašo v Zagrebu je daroval župnik iz Podbrezja Janez Rihar. Iz cerkve Sv. Roka so se najprej preselile v cerkev Sv. Martina na Vlaški ulici, od tam pa v cerkev Ranjenega Jezusa na Ilici, kje potekajo še danes. Dalj časa je maševal lazarist Andrej Urbanč, ki je zdaj v Celju, takrat pa je živel v skupnosti lazaristov v Vrapčah. Po njegovem odhodu so maše prevzeli duhovniki iz Videmske in Leskovške dekanije. Maše potekajo dvakrat na mesec ob 17. uri. Spored je na voljo na vhodu v cerkev Ranjenega Jezusa.

Maše in dejavnost sekcije A. M. Slomšek

Poročamo o mašah od novembra do decembra 2010 ter strnjeno o lanskim dejavnostih.

Slovensko mašo nam je 14. novembra daroval grškokatoliški duhovnik Gorazd Bastašič iz Mrzlega Polja v Žumberku, blizu slovensko-hrvaške meje. To je

bilo za nas prijetno presenečenje. Oče Gorazd Bastašič je po mami Slovenec. Uvodoma se je opravičil, če bo kaj narobe z njegovo slovenščino, vendar je bila zelo dobra, petje tudi. Čeprav je vzhodni, grškokatoliški obred nekoliko drugačen, je rimskokatoliško mašo zelo lepo opravil, saj v svoji župniji po potrebi služi obe. Po maši se nam je pridružil v Slovenskem domu, na pogostitvi in klepetu. Da bi se seznanil z našim delom v Zagrebu, smo mu podarili Novi odmev, Ognjišče in Družino ter knjigo naše Klare Žel Pesmi življenja/Pjesme života. Oče Bastašič nas je povabil na slovesno srečanje Slovencev in Hrvatov, ki bo 29. maja na Osunji v Žumberku. Do konca leta sta maševala še Silvester Molan (28. novembra) in Anton Trpin (12. in 26. decembra).

In še prerez leta 2010. Vaje pevskega zbora duhovne sekcije A. M. Slomšek smo imeli 39-krat. Zbor je nastopil na prireditvi Primorska poje v Italiji, v cerkvi Sv. Jerneja na Opčinah. Maše smo imeli 18-krat, večino v Zagrebu, eno pa na romanju na Gorenjsko, v cerkvi Sv. Križa na Planini pod Golico. Takrat je maševal župnik France Urbanija. Maše v Zagrebu so nam podarili: dekan Anton Trpin iz Šentjerneja šestkrat, Silvester Molan iz Anovca štirikrat, Janez Turinek iz Artič in Robert Smodiš iz Krškega po trikrat in Gorazd Bastašič iz Mrzlega Polja enkrat.

Olga Tkalčec

REDNI OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

Redni občni zbor Slovenskega doma je potekal 23. marca. Navzoči so soglasno potrdili poročilo o delu in poročilo nadzornega odbora o zakonitosti poslovanja.

Občnemu zboru je predsedoval Darko Šonc, zapisnikarica je bila Mira Maria Bahun, overoviteljica zapisnika pa Olga Tkalčec in Marinka Jocić. Pisno poročilo o delu je predsednik društva Šonc podkrepil s prikazom dejavnosti na velikem ekranu. Tudi minulo leto so se v Slovenskem domu vrstila druženja, gostovanja, razstave, predavanja, proslave praznikov Slovenije in Hrvaške, koncerti, tečaj slovenskega jezika, vaje in nastopi pevskega zbora, dejavnosti duhovne sekcije Anton Martin Slomšek, kreativne delavnice Šopek in sekcije pregnantcev. Predsednik nadzornega odbora Bojan Kožar je poročal o poslovanju Slovenskega doma in poudaril, da je društvo poslovalo v skladu s predpisi in v duhu dobrega gospodarja.

Franc Strašek

Upravni odbor Slovenskega doma je 17. marca med drugim sklenil, da bo članarina za leto 2011 enaka kot lani. Članarina znaša 50 kun, vpisnina za nove člane dodatnih 50 kun, otroci in mladi do 18. leta ter študenti do 25. leta starosti so članarine oproščeni.

Upravni odbor je obravnaval tudi prošnje za sprejem v članstvo Slovenskega doma in vsem prošnjam ugodil.

Slovenski dom, naš drugi dom

NASTOP ŽENSKEGA PEVSKEGA ZBORA IZ GLOBOKEGA

V Slovenskem domu je 16. marca gostoval ženski pevski zbor iz Globokega, ki je pripravil celovečerni koncert. Franc Kene, ki vsak teden prihaja v Zagreb in vodi mešani pevski zbor Slovenskega doma, je tudi zborovodja svojim prijetnim sokrajankam.

Članice pevskega zbora so nam uvodoma veliko povedale o delovanju zbora ter počutju in vzdušju pri petju in druženju. Zbor deluje dve leti in pokazalo se je, kakor tudi slišalo, da žene in dekleta vadijo in pojejo z voljo in navdušenjem, saj so nam zapele kar dvanajst pesmi v dveh delih sporeda.

Dvorana je bilo polna poslušalcev, ki smo z zanimanjem prisluhnili znanim in manj znanim slovenskim ljudskim in popularnim pesmim. Zbor je zapel tudi tri zanimive pesmi iz drugih dežel, v tujih jeziki.

Obiskovalci smo z aplavzom nagradili nastop in velik trud, kakor tudi lep odrski videz celega zbora. Koncert se je končal z pozdravi predsednikov globoške kulturne dejavnosti in Slo-

venskega doma. Večer je bil pester, petje lepo, druženje pa prijetno in oplemeniteno z okusnimi prigrizki in kozarčki vina.

Skupaj smo tudi zapeli in se poslovili z upanjem in obljubo, da se bomo večkrat videli in med seboj poslušali.

Vasiljka Tovarloža

BRALNE SKUŠNJAVE V NAŠIH KNJIŽNICI

Kulturni praznik je za knjami. Ljubiteljem knjižne umetnosti naša knjižnica vse leto ponuja velik izbor odličnih del, od slovenske klasike, do sodobnih avtorjev, od poezije do zgodovine. Letos bomo knjižni fond zopet obogatili, pri tem pa izbirali med najboljšim, kar ponujajo slovenski založniki, in upoštevali okus naših pridnih bralcev. Tokrat vas k izposoji in branju vabimo s tremi predlogi.

Colum McCann: Plesalec

Pisateljju je uspelo ustvari-

ti pretresljiv portret plesalca Rudolfa Nurejeva in njegove dobe. Nurejev je močno zaznamoval duha in vrednote dvajsetega stoletja. Leta 1961 je s prebegom iz tedanje Sovjetske zveze v Pariz zamajal železno zaveso. S svojim divjim, energičnim plesom je navdušil občinstvo po vsem svetu in za vselej spremenil podobo klasičnega baleta.

Orhan Pamuk: Istanbul

V avtobiografsko-potopisnem romanu se avtor spominja otroštva in mladosti, družine in rojstnega mes-

ta. Roman sčasoma zraste v veličastno biografijo samega mesta. Knjiga se začne kot

saga o družini, a končuje kot portret mesta – centra nekdanjega imperija.

Dušan Dim: Distorzija

Avtor svoj prvi roman umešča v »bolano Lublano«. Dogajanje se odvija v zakloniških, blokovskih stanovanjskih enotah, v eni izmed srednjih šol. Glavni junak je petnajstletni Piksi, za očeta narkoman, za učitelje izgubljeni primer, za dekleta originalen tip. Neverjetno natančno je ujet bivanjski svet najstnikov, njihovih staršev, učiteljev.

Darja Stantić

UTRINEK S POUKA SLOVENŠČINE

Slovenščina je zapleten jezik. Naj vas ne zapelje podobnost s hrvaškim jezikom. Do sedaj sem mislila da razumem slovenščino. Zdaj vem, da je bila to napaka. Veliko kratkih besed, ki ne pomenijo to, kar mislimo, iste besede, drugačen pomen, potem dvojina ... Če vas skrbi dvojina, boste zagotovo naredili kakšno drugo napako, napačen sklon ali osebni zaimsek. To vse je razlog, da gremo pogumno naprej in poskušamo govoriti, morda nas bo nekdo razumel.

In kje se najboljše učimo slovenščino? Na pouku slovenščine v Slovenskem domu. Vedno najdem tiste, ki znajo enako kot jaz, slabše, ali bolje. Včasih je odvisno od dneva ali razpoloženja. Na srečo pa imamo dobro profesorico, ki je potrpežljiva. Ni enostavno poslušati svoj jezik, ki ga uničujejo ambiciozni učenci.

Tamara Murselović

ETNOLOŠKI ZAKLADI SLOVENIJE IN HRVAŠKE

V čudežnem svetu ljudskega ustvarjanja imajo narodne noše, narodni plesi in stare obrti posebno mesto. Z delavnico, ki smo jo v programu dela Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb poimenovali etnološki zakladi Slovenije in Hrvaške, smo 8. decembra v Slovenskem domu obudili kanček preteklosti obeh narodov.

Udeleženci programa so prikazali, kako smo živeli in delali nekdanj. Spomnili so nas na zaklad, ki ga je zmožna ustvariti človeška roka, in na željo, da se preteklost naših prednikov ne pozabi.

Folklor in narodne noše

Folklorna skupina Duplo iz Pišec, ki deluje od leta 1987, je v gorenjskih narodnih nošah zaplesala gorenjske plese, ki so se plesali na prelomu 19. in 20. stoletja v osrednji Sloveniji. Z etnologinjo Marijo

Makarovič so na podlagi spominov starejših Pišečanov in fotografij oblikovali pišečko (štajersko) nošo, v kateri so plesali štajerske plese, značilne za jugovzhodni del Štajerske.

Tamara Krklec iz rokodelstva Ma-La iz Kerestinca že dolga leta izdeluje in restavrira hrvaške narodne noše. Pri tem uporablja ročno izdelane tkanine, ki jih tke na starih lesenih statvah. Občinstvu je pokazala, kako potrpežljivo se na statvah izdeluje tkanina za narodno nošo. Člani družine Krklec so bili oblečeni v pisane narodne noše iz Slavonije, ki so jih sami izdelali.

Mladi plesalci iz folklorne sekcije KUD Antun Mihanović iz Klanjca so v zagorskih narodnih nošah zaplesali zagorske plese. Presenetili in razveselili so nas tudi s slovenskim plesom, ki so ga pripravili posebej za to priložnost.

Pletarstvo in okrasje

Adam Ključevšek iz Radeč in njegov kolega Vilko sta prikazala del pletarske dediščine na Slovenskem. S spretnimi rokami sta izdelala koše iz šib in razne glinene posode. Njuni sosedi Lojzka in Lenka pa sta za žen-

ski del občinstva izdelovali šopke in aranžmaje iz krep papirja ter božične okraske iz testa.

Številni obiskovalci so si v prijetni družbi gostov ogledovali narejene izdelke in niso skrivali navdušenja nad prikazanim etnološkim zakladom, ki ga imata naši domovini.

**Jasna Kotrle,
Agata Klinar Medaković**

SLOVO OD LETA 2010

Novoletni čas je čas, ko se vsi malce zamislimo in zavemo, da čas neverjetno hitro mineva, saj še ni dolgo tega, ko smo se poslavljali od leta pred tem, zdaj pa je pred nami spet novo leto, z novimi upanji in novimi razočaranji. In da tistega nekaj, kar vsi čakamo, da se bo zgodilo, ni in ni... Nekako žalostno in brezciljno, pa vendar polno upanja in pričakovanj. In vse takšne sive misli se razblinijo, ko se srečajo prijatelji, ko so okrog tebe nasmejani obrazi, ko nekdo zavriska in zapoje, ko nazdraviš in zaželiš vsem mnogo sreče in zdravja.

Člani Slovenskega doma smo se zato konec decembra znova srečali v svojem domu, se družili in ljubili, zaplesali in zaigrali, skupaj s harmonikarjem Brankom in njegovima hčerkama zapeli in zavriskali in si med seboj podelili svoja upanja in hrepenenja, lepe želje in veselo: Srečno novo leto.

Hribar-Buzdovačič Irena

DANILO ARKO 1921–2011

*Nasmejan in dobre volje,
z jabolko v roki prihajal je
in kot slika nam pove
takšen naš Arko bil je.*

Rodil se je v Ljubljani leta 1921. Kot otrok je prišel v Zagreb in tukaj ostal do konca življenja. Končal je trgovsko šolo in glasbeno akademijo. Na HRT je bil dolga leta in vse do upokojitve vodja glasbenega programa. Pisal je note za orkestre in zelo znane skladatelje. Bil je član tamburaškega orkestra Zagrebške pivovarne. Zelo dolgo je igral v skupini Dalmacija. Rad se je družil s prijatelji v Zagrebu, pogosto je pešočil na Sljeme in svojo družbo razveseljeval s kitaro, ki mu je bila zvesta spremljevalka.

Z njegovo smrtjo je Slovenski dom izgubil dolgoletnega člana in dobrega prijatelja. V lepem spominu nam bo vedno ostal takšen, kot je bil.

Ivanka Nikčević

Slovenski dom, naš drugi dom

V PETEK SE DOBIMO

Leto 2011 smo petkovci začeli prav veselo in bogato, z veliko januarsko udeležbo. Tako bomo tudi nadaljevali in se ne bomo ozirali na novembrsko srečanje, ko slavljencev ni bilo!? Bil je pa ples in veselje. Zato pridite, ne bo vam žal.

NOVEMBER - Petkov parlament je stalno zasedal. Predsednik je poročal o svojem poletnem raziskovanju. Tako smo spet nekaj zvedeli: - da je ime Slovenije prvič zapisal pred dvesto leti Janez Nepomuk (Primic), učitelj v Gradcu, v pismu Valentinu Vodniku; - da se severovzhodna Slovenija, nekoč siromašna Prlekija, naglo razvija na področju bioplinarn. Tri že obratujejo, in sicer v Dobrovniku, Ljutomeru in Ginjvcu, tri pa bodo začele delovati letos (Ormož, Zg. Pirniče in

Sobotinci). Bravo pubeci, gremo naprej! - da bo letos šel v veselje tudi prvi Hrvat, kot turist. Zato se javite, saj ni drago - samo milijon kun za dve uri in pol.

Frajtoner Franc je prebral horoskop za škorpijone, strelce in kozoroge, Jozefa pa je besedilo popestrila s podobami teh živali. Prisotni so zaploskali in potrdili, da je prebrani prazgodovinski tekst resničen - kar so občutili na svoji koži.

DECEMBER - Predstavila sta se delegata - zlatoporočenca - Jožica in Rudi, ki sta nas zabavala s svojimi veselimi in resničnimi dogodivščinami. Ker gospod Košir (Silvin) ni mogel priti, smo bili veseli njegovega teksta, ki ga je poslal po telefaksu, prebrala pa ga je Jozefa. S ploskanjem smo pozdravili njegov duhoviti nastop v Karlovcu v vlogi sv. Martina.

JANUAR - Januarski delegat kralj Gabrijel (Jozefa) je nastopil sam, ker sta se kralja Boltežar in Miha na poti v parlament izgubila. Vse petke nam je glasbo za ples in za dober tek daroval »džuboksmojster« Tone. Francove harmonike so bile namreč na »štimanju« za pomladanske petke. Tone je bil zelo presenečen, ko mu je parlament v zahvalo podaril uokvirjeno sliko, na kateri sta z njim dve neznani (!?) ženski. *Jesla in Sikra*

SREČANJE IZGNANCEV V SLOVENSKEM DOMU

Izgnanci in pridruženi člani Društva izgnancev smo se 21. decembra udeležili zadnjega letnega srečanja.

Prednovoletno srečanje je postalo že kar tradicija, saj se takrat zberejo vsi, ki le morejo priti. Nekateri člani bi tudi zelo radi prišli, a jim zdravje tega ne dopušča. Takih se seveda spomnimo in jih obiščemo, ko je priložnost.

Prijetno smo se poklepetali, saj je lepo, če imaš komu povedati svoja doživljanja ali mu zaupati svoje težave.

Med drugim smo se dogovorili, kako bomo leta 2011 proslavili 20. obletnico Društva izgnancev Slovenije, krajevne organizacije Zagreb in 70. obletnico izgnanstva.

Na srečanju je čas hitro minil, razšli smo se z željo, da bi bilo leto 2011 srečno in zdravo.

Ana Marić

POMOČ NAŠIM IZGNANCEM

V prostorih Slovenskega doma v Zagrebu sta konzul in referentka na konzularnem oddelku slovenskega veleposlaništva v Zagrebu, Gregor Klemenčič in Ivanka Filipan, overjela potrdila o živetju slovenskim državljanom, prejemnikom doživljenjske mesečne rente iz Republike Slovenije (žrtvam vojnega nasilja). Zaradi številčnosti upravičencev je predsednik Krajevne organizacije društva izgnancev Slovenije v Zagrebu že pred časom dal veleposlaništvu pobudo, da bi se overitev opravila v prostorih Slovenskega doma. Veleposlaništvo se je s predlogom strinjalo in se dogovorilo o času izvedbe. Odzivi upravičencev so bili izredno pozitivni, zato veleposlaništvo meni, da bi se tovrstne aktivnosti lahko nadaljevale tudi v prihodnje, saj to dokazuje zgledno in dobro sodelovanje med veleposlaništvom in Slovenskim domom v Zagrebu.

Ivanka Filipan

KOZLOVSKA SODBA V VIŠNJI GORI PO HRVAŠKO

Predstavitel hrvaškega prevoda Jurčičeve Kozlovske sodbe v Višnji Gori Đurde Strsoglavca in odprtje razstave ilustracij Darije Lobnikar Lovak, s katerimi je opremljena nova knjiga, se je odvijala v Slovenskem domu 23. februarja. Bogat in odlično pripravljen program so spremljali številni gosti in člani Slovenskega doma.

Predstavitel Jurčičeve humoreske v hrvaškem jeziku in razstava ilustracij sta potekali pod kulturnim geslom: s strpnostjo in z zdravim razumom do prijetnih sosedskih odnosov. Na svetu je polno likov iz Jurčičeve zgodbe: mirnih Lukežev Drnuljev, trdosrčnih Andražev Slamorezcev, preprostih Fletov Krivostegen..., ljudje smo pač takšni in drugačni, na nas pa je, da kot pametno in strpno ljudstvo odločimo v korist pravičnosti in enakopravnosti.

Prispodoba za nesmiselne prepire

V prireditve so nas popeljali Šentviški slavčki, zapeli so lepo slovensko pesem. Enes in Asja Kišević sta prebrala kratka odlomka v hrvaškem in slovenskem jeziku ter nam obudila spomin na Jurčičevo duhovito zgodbo. Kozlovska sodba je odlična prispodoba za vse nesmiselne prepire, ki se godijo med nestrpnimi in neprijaznimi sosedi. Kozlovska sodba se lahko dogaja v Višnji Gori, ali kjer koli v Sloveniji in po svetu.

Višnja Gora je danes prijetno mesto z dolgo zgodovino in še vedno zanimivimi meščani, nam je povedal župan Ivančne Gorice Dušan Strnad.

Miha Slapničar in Janez Koščak, člana gledališke skupine višnjegorskega kulturnega društva Janez Cigler, sta odigrala kratek prizor iz Kozlovske sodbe.

Pevski zbor Šentviški slavčki iz Šentvida pri Stični (kraj vsi dobro poznamo po Taboru slovenskih pevskih zborov, kjer tradicionalno nastopa tudi naš pevski zbor) z zborovodkinjo Tanjo Tomažič Kostelic nam je zapel še eno pesem, tokrat v dalmatinskem narečju.

Prepričljiva likovna upodobitev

Hrvaški prevod prevajalke Đurde Strsoglavca je likovno opremila slikarka Darja Lobnikar Lovak, ki je 30 let žive

la Zagrebu in bila aktivna članica Slovenskega doma, kjer je imela dve samostojni razstavi. Avtorica ilustracij se je po odprtju razstave zahvalila vsem, ki so ji pomagali pri izvedbi projekta in ki so sooblikovali prireditve.

Darja Lobnikar Lovak se je rodila v Ljubljani, v Zagrebu je diplomirala na višji šoli za dekoraterstvo, opravila tečaj slikarstva, tapiserije, keramike in kiparstva na Mali akademiji ter tečaj stripa in animacije v Zagreb filmu. S slikarstvom se profesionalno ukvarja 31 let, s kiparstvom malo manj. Za seboj ima 16 samostojnih in nekaj skupinskih razstav v domovini in po Evropi. Njena duša ostaja zapisna risanemu filmu, ilustraciji in karikaturi. Živi in ustvarja v Ljubljani, na Zagreb pa jo vežeta sin, ki si je tukaj ustvaril družino, in Slovenski dom.

Prevodi v svetovne jezike

Hrvaški prevod Kozlovske sodbe sodi v zanimiv prevodni projekt, ki ga je zastavila območna izpostava Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) Ivančna Gorica: Jurčičevo humoresko so doslej izdali v angleškem, francoskem, španskem in nemškem jeziku, hrvaški prevod je peti po vrsti, spomladi pa bo delo izšlo še v poljščini. Zagrebške prireditve se je udeležil tudi direktor JSKD Igor Teršar. Med gosti sta bila tudi Rok Srakar s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu in Pavel Groznik iz ivanške turistične zveze.

Polona Jurinič

Josip Jurčič (1844–1881) je avtor prvega slovenskega romana Deseti brat. Pisal je tako za odrasle kot za otroke in velja za pomembnega slovenskega realističnega pisatelja. Bil je novinar in glavni urednik časnika Slovenski narod. Na slog njegovega pisanja so vplivali različni domači in tuji pisatelji. Pripovedniški dar je v mladem Jurčiču razvijal ded na Muljavi. Budil mu je domišljijo s pripovedovanjem ljudskih pravljic in pripovedk. Takšna je tudi humoristična pripoved Kozlovska sodba v Višnji Gori.

Slovenski dom, naš drugi dom

RAZSTAVA KREATIVNE DELAVNICE ŠOPEK

Prijetno je bilo 15. decembra priti v veliko dvorano Slovenskega doma. Lepo razporejene mize so bile bogato aranžirane in polne prekrasnih izdelkov pridnih in ustvarjalnih rok članic kreativne delavnice Šopek.

Tudi tokrat so se nam pred božičnimi prazniki predstavile naše umetniško nadarjene Marija, Nada, Adica, Stanka, Majda, Višnja, Hedvika, Lidija in Lilijana. Presenetile so nas z drugačnimi, še bolj atraktivnimi adventnimi venčki, šopki in poslikanimi steklenicami. Te lahko uporabimo v različne namene: za žganje, vino, sok ali pa samo kot okras na polici ali mizi v našem domu. S cvetličnimi aranžmaji smo tudi okrasili priljubljeni kotiček doma, saj so bila vsa razstavljena dela naprodaj. S šopki pa tradicionalno nagradimo in razveselimo vse nastopajoče v naših programih. Posebna zahvala gre seveda njihovem vodji Jaši. Nekajkrat sem ob petkih na kratko pokukala v njihov delovni prostor. Miza je polna papirja, lepila, barv, platna, orodja, čopičev... Vedno sta vladala veselo vzdušje in ustvarjalna vnema. Punce, kaj nam boste pripravile za velikonočne praznike?

Polona Jurinič

KAKO SMO PUSTOVALI IN KAKO JE MED KROFI ZMAGALA »KRAVA«

Zanimiv oglas! Pustovanje na dan žena ob 19. uri (torek). Podeljene bodo nagrade za najboljšo masko, za idejo in aktualnost in za izvedbo in izdelavo maske. Ocenjen pa bo tudi krof v nenavadni obliki. Zanimivo! To bo nekaj zame!

Krof z lepim »kranceljnom« mi nikoli ni uspел, nenavadna oblika pa me privlači. Misel mi kar ni hotela iz glave in tako sem se v torek popoldne pripravila k peki. Kaj naj naredim? Eno žival. Trup, glava, štiri noge, rogovi. Kako bom pa vse to prenesla v ponev? Uspelo je! Zdaj sem pa videla, da nima repa. Prepozno, se že peče! Saj je čisto lepa »krava«, rep se ne vidi, je lahko na drugi strani. Še malo muke pri obračanju, da bi vse ostalo skupaj. Uspelo je in tako bo moja krava odšla v Slovenski dom.

Kako sem prišla v žirijo

Malo čez pol sedmo sva z Ano prišli v dom. Že ob vstopu sem zaslišala veselo harmoniko. Poveselila sem se, da igra naš Franc! Žal ni bil on, ampak kasete. Nadeli sva si krinko na oči in vstopili v dvorano. Sedli sva v sredino ob strani, da imava lep razgled. Takoj sva opazili zelo zanimivo čarovnico z metlo in potem še lovca v kompletni uniformi, s patroni okoli pasu. Narisani brki so mu krasili obraz. Samo puška mu še »fali«, pa bi bil pravi lovec. Pokazati se nama je prišla tudi novinarka. Gospa si je na obraz dala kupljeno masko, okoli ramen pa ogrinjalo. Po njem so bili polepljeni časopisni izrezki. Razširila je roke, da sva lahko brali napise, in tako je kasneje hodila z razširjeno pelerino po dvorani,

da bi lahko vsi brali napise. Takoj sem pomislila, da je kandidatka za idejo in aktualnost.

Kmalu je prišla Ivanka in nama rekla, da naju bo predlagala v komisijo za ocenjevanje. Branila sem se, ker sem v ocenjevanje dala svoj krof. Ni me hotela poslušati. Pustovanje je odprl in vodil Slavek s pomočjo Ivanke, v komisijo pa smo bili izvoljeni Ana, Daniel in jaz.

Novinarka ali medicinska sestra?

Dobili smo liste, na katere smo vpisali številke mask in kaj predstavljajo ter kandidate za nagrade. Kar hitro smo vpisali kandidate, ker smo bili istega mnenja. Za najboljšo masko smo izbrali čarovnico, drugo nagrado smo namenili lovcu, nagrado za idejo pa novinarki. Maske so se predstavljale po vrstnem redu, kakor so prihajale in dobivale številke. Nazadnje, čisto pred koncem, pa se je pojavila

medicinska sestra. Dobila je številko 14. Žal pa ni bilo nobene otroške maske. Medicinska sestra je bila oblečena po pravilih in je imela s seboj tudi nekaj doktorskih pripomočkov, lepo se je predstavila. Danijel je menil, da bi morala dobiti nagrado za idejo, ker je kompletno oblečena kot medicinska sestra, ima tudi prave nogavice in natikače, medtem ko novinarka ni kompletna maska. Bilo mi je zelo žal, da si novinarka ni naredila dolgega ogrinjala do tal, da se ne bi videli krilo, noge in čevlji, da

bi to ostalo skrito in ne bi motilo kompletne maske, ker je bila ideja zelo dobra in aktualna. Nazadnje sva se strinjali z Danijelom, da je medicinska sestra boljša maska in tako je pripadla nagrada za idejo njej.

Zmagala je »krava«

Za nenavadno obliko krofa pa je bila izbrana moja »krava«, ostali tekmovalci pa so dobili zavitke sladkih otroških nagrad, saj otrok ni bilo in je tako odločil vodja pustovanja, gospod Slavek.

Pustovanje se je nadaljevalo ob razkritju mask in prijetnem druženju ob glasbi. Božica pa je nam ženam prinesla vsaki po eno vrtnico, kakor je rekla: »Ker se nobeden drug ni spomnil«

Majda Piskernik

SPLIT: NOVI PRESEDNIK TRIGLAVA POSTAL CVETO ŠUŠMELJ

Na rednem letnem občnem zboru SKD Triglav Split smo 27. oktobra lani za novega predsednika društva izvolili Cveta Šušmelja. Boštjan Matjaž Kordiš, ki je odstopil dve leti pred koncem mandata, je pojasnil, da je osemnajst let, kolikor je vodil društvo, zelo dolgo obdobje v življenju človeka in da ne more več hoditi vstric z dinamičnim obstojem društva, ki potrebuje bolj inventiven razvoj, ki bo v korist slovenske skupnosti.

Na občnem zboru je predsednik Boštjan Matjaž Kordiš poročal o delu in poudaril predvsem število in razsežnost prireditev društva, kritičen pa je bil do maloštevilnosti in nezainteresiranosti članov za te prireditve. Pohvalil je vodje in ustvarjalce kulturnega amaterizma v društvu. V nadaljevanju je predstavil načrt dela, ki je bil pripravljen glede na obseg financiranja, potrjenega na podlagi izvajanja programa v minulem obdobju, ter glede na pripravljenost članov, da sodelujejo pri uresničevanju programa.

Nato so se predstavili kandidati za nov nadzorni odbor, ki bo to nalogo opravljal naslednjih pet let, in kandidat za novega predsednika Cveto Šušmelj.

Zahvale in čestitke

V slavnostnem delu skupščine so sledile pozdravne besede gostov, darila in prisrčne zahvale dotedanjemu predsed-

niku za njegovo predano delo v društvu ter iskrene čestitke in želje novemu predsedniku. Tople besede zahvale predstavnikov posameznih sekcij društva, Vere Hrge, Cveta Šušmelja, Nadežde Eterović, Katice Kaštelan, Ivana Kosmosa in Iva Tomažina, so spoštljivo govorile o Kordiševi prehojeni poti ter neprecenljivi in dragoceni zapuščini, ki nam jo predaja v nadaljevanje. Predstavniki konzularnega zbora v Splitu Slobodan Aničić je poudaril, kako pomembna je vloga društev nacionalnih manjšin pri povezovanju domicilnih in matičnih držav. Seja je bila sklenjena z govorom predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca, ki se je zahvalil dotedanjemu predsedniku in čestital novemu, znova pa poudaril tudi pomembnost delovanja društva Triglav za slovensko skupnost na Hrvaškem.

Našemu Boštjanu!

Ana Viktorija Dešković, članica Triglava in tajnica slovenskega generalnega

konzulata v Splitu se je v imenu konzulata in osebnem imenu takole zahvalila Boštjanu Matjažu Kordišu:

Dragi Boštjan, zdaj, ko naj bi izrekla hvalnico, iščem besede, ki naj bi poudarile, kaj občutim...V meni so se vzbudili spomini na tiste dni, ko smo mi, Slovenci v Splitu spoznali, da kljub vsem družbenim in političnim pretresom v teh hudih časih moramo preživeti. Začeli

smo se ozirati po rojakih in kar hitro se je zbrala skupina, ki se je odločila ustanoviti slovensko kulturno društvo, ki naj bi povežalo obe domovini, Slovenijo in Hrvaško. Nismo imeli prostora, ni bilo denarja, bili so le ponos, samozavest in entuziazem. Zavedali smo se, da moramo ohraniti slovenski jezik in slovensko kulturo, ljubiti in spoštovati obe domovini: Hrvaško, ker v njej živimo in delamo, Slovenijo pa, ker so tam naše korenine. Vsak član je moral opraviti delček velikega dela v prepoznavanju svojega slovenstva in v njegovem potrjevanju, vsak je moral nacionalno odrasti.

Ko se ozrem in vprašam, kaj se je v preteklih letih zgodilo z našim društvom, lahko upravičeno trdim, da je postalo pristanišče, kamor se zatekajo vsi Slovenci, ki jim je pomembna narodnostna opredeljenost, želja po ohranitvi slovenskega jezika, kulture in identitete. »Lučki kapetan« tega varnega pristanišča pa je vsa ta dolga

leta bil naš Boštjan. Boštjan nasmejan, povsod navzoč, Boštjan, ki je marsikatero pogoltnil zaradi »miru v hiši«, Boštjan, ki je z drugimi vred neprenehoma, z veliko ljubeznijo in potrpežljivostjo izgrajeval društvo, zastavljal vrsto vprašanj oblastem v domovini in na Hrvaškem, vedno znova prezentiral in realiziral nove pobude... in še in še in še...

Čeprav Boštjan delo ni čutil kot

breme, temveč kot radost ustvarjanja nečesa novega, se je vendar utrudil in se odločil privoščiti si oddih, ki naj bo dobra naložba v zdravje, ustvarjalno in zadovoljno življenje, oddih, ki je nujen za obnovo telesa, duševnih sil in čustvenega potenciala. Dragi Boštjan, vedno je pravi čas za nov začetek, da poskusiš kaj novega, da se z drugega zornega kota razveseliš življenja in samega sebe. Boš sploh znal lenariti, Boštjan?

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK V SPLITU

Letos smo Prešernov dan v Splitu obeležili s kar z dvema prireditvama. V prostorih Triglava smo 11. februaria pripravili kulturni večer, 12. februaria pa je bil v predverju HNK Split komorni koncert glasbenikov iz Celja in Splita.

V programu kulturnega večera sta pela mešani pevski zbor Triglav in klapa Sv. Florijan iz Žrnovnice, ki je zmagala na lanskem Splitskem festivalu, na tolkala je igral Andy Petko, sin naše pokojne članice dr. Tereze Pucher, dramska sekcija pa se je predstavila z recitacijo Prešernovih verzov v hrvaškem, španskem, nemškem, italijanskem, angleškem in slovenskem jeziku. Odprli smo tradicionalno skupno razstavo slikarske in klekljarske sekcije našega društva. V programu so sodelovale vse sekcije društva, zato lahko s ponosom rečemo, da je bila slovesnost ob Slovenskem kulturnem prazniku v celoti delo društva Triglav.

Pozdravne besede so spregovorili predsednik društva Cveto Šušmelj, Urška Potočnik z veleposlanštva v Zagrebu, slovenski častni konzul v Splitu Branko Roglič in Janez Rogelj, tajnik Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane. Veseli nas, da so se z nami družili tudi predstavniki mesta Splita in županije ter predsedniki nacionalnih društev Makedoncev, Srbov in Črnogorcev. Dvorana je bila pretesna za številne obiskovalce, med katerimi smo opazili številne znance in prijatelje Slovenskega društva Triglav.

Veliko glasbenega užitka

Na koncertu v predverju HNK Split je nastopil celjski komorni kvartet Allegro con spirito ter pianistki iz splitskega združenja MAG. Vzdušje je bilo slavnostno, primerno najpomembnejšem slovenskemu državnemu prazniku. Pobudo za koncert je dala skladateljica Olja Jelaska. Ideja o izmenjavi vrhunskih glasbenikov iz Slovenije in Splita, je zaživela, ko smo se spomnili naše nekdanje članice profesorice Tamare Povh, ki že leta živi in poučuje v Celju in Mariboru. Občutili smo, da smo Splitu, našim prijateljem in članom, podarili zelo kakovosten glasbeni dogodek. Prireditelj je na najvišji umetniški ravni povezovala Vera Hrga. Na koncu smo najvećem slovenskemu prazniku po običaju nazdravili s kozarcem srebrne penine.

Uspješnost letošnjega praznovanja lahko ocenimo z već plati. Program smo sami osmislili in ga v većem delu tudi sami izvajali. Doslej praznik nikoli ni bil tako moćno medijsko prisoten; s programom in kakovostjo smo uspeli zbuditi tudi pozornost Prizme HTV in TV Dalmacije.

Boštjan Kordiš

OBIJEŽENA 200. GODIŠNJICA ROĐENJA STANKA VRAZA

Vijeće slovenske nacionalne manjine Varaždinske županije, Slovensko kulturno društvo Nagelj Varaždin i Hrvatsko-slovensko društvo prijateljstva organizirali su obilježavanje 200. godišnjice rođenja Stanka Vraza, u varaždinskoj Županijskoj palači, 9. studenog.

Uvodno je predsjednica Vijeća slovenske nacionalne manjine i Hrvatsko-slovenskog društva prijateljstva Barbara Antolić pozdravila prisutne te spomenula kako je nedavno u Mariboru otvorena izložba „Slovenci u Varaždinu, 200. obljetnica rođenja Stanka Vraza“, a koja bi na proljeće mogla biti postavljena i u Varaždinu. Zahvalila se Varaždinskoj županiji na dodijeljenoj pomoći u vidu stručnog suradnika za poslove nacionalnih manjina Maria Bednareka. Ispred domaćina Varaždinske županije goste su srdaćno pozdravili predsjednica Županijske skupštine Dubravka Biberdžić i zamjenik župana Milan Pavleković. Na skupu je bio nazoćan i Andrija Karanfilipović, glavni tajnik Koordinacije hrvatskih društva prijateljstva koji se kratko obratio rijećima kako su Slovenija i Hrvatska dva prijatelja, dva susjeda, koje osim politićara povezuju i ljudi te se zahvalio Županiji i Gradu koji daju prostor i sredstva za ovakve manifestacije.

Posrednik među narodima

O Stanku Vrazu kao posredniku među narodima govorio je Franc Krnjak iz Povijesnog društva Ormož. Krnjak je govoreći o ilirskom pokretu tijekom 19. stoljeća i vremenu Stanka Vraza spomenuo plejadu Slovenaca koji su pohaćali varaždinsku gimnaziju, a kasnije su neki od njih bili poznati profesori na toj istoj gimnaziji ili u Sloveniji istaknuti graćani. Stanko Vraz rođen je u Cerovcu u Sloveniji 30. lipnja 1810. godine pravim imenom Jakob Frass, umro je u Zagrebu 24. svibnja 1851. godine.

O književnom opusu Stanka Vraza govorio je ravnatelj Iudbreške Gradske knjižnice i ćitaonice „Mladen Kerstner“ Dubravko Bilić istaknuvši kako je Vraz bio jedan od najvećih hrvatskih pjesnika romantizma, književni kritićar, prozaik, prevoditelj, poliglota, koji je pisao na hrvatskom jeziku iako je bio roćeni Slovenac. Vraz se okrenuo Zagrebu i hrvatskom ilirskom jeziku između ostalog jer nije mogao objavljivati svoje pjesme na slovenskom jeziku u vrijeme germanizacije u Sloveniji, gdje nije bilo, za razliku od Hrvatske, književnih časopisa na narodnom jeziku, pojasnio je Bilić.

Prvi profesionalni hrvatski književnik

Profesor povijesti Nikola Slunjski govorio je o povijesnom osvrtu na Stanka Vraza te kazao da je bio prvi profesionalni hrvatski književnik koji je živio isključivo od svojeg književnog rada, dopisivao se sa brojnim poznatim slavenskim književnicima onog doba te da je začetnik hrvatske književne kritike i da je u samom vrhu hrvatskog i slovenskog romantizma uz Mažuranića i Prešerna. Vraz je živo skromno kako bi mogao kupovati knjige i putovati, obolio je od žutice u mladosti od čega je kasnije i umro u Zagrebu gdje je i sahranjen zaključio je Slunjski te dodao da se oba naroda mogu ponositi Vrazom.

Na skupu je govorila i ravnateljica Druge gimnazije Varaždin Zdravka Grđan na temu multikulturalnosti u školi, a literarni uvod pripremila je učenica Prve gimnazije Varaždin Ana Šerdoner.

SUSRET PRIPADNIKA SLOVENSKE NACIONALNE MANJINE POGRANIČNOG PODRUČJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

U sali Dobrovoljnog vatrogasnog društva Babinec 19. prosinca održan je drugi susret pripadnika slovenske nacionalne manjine pograničnog područja.

Pozdravnu riječ sudionicima susreta uputio je Josip Borak, zamjenik načelnika općine Cestica. Sudionike okupljanja pozdravio je i Igor Šeromer, predsjednik Slovenskog kulturnog društva Nagelj iz Varaždina, a nazočnima se obratila i Barbara Antolić, predsjednica Hrvatsko-slovenskog društva prijateljstva i predsjednica Vijeća slovenske nacionalne manjine Varaždinske županije. Potom je održan koncert u kojem su nastupili članovi KUD Klenovnik, zbor i tamburaški orkestar, a u drugom dijelu predstavio se Puhački orkestar iz Ptuja. U sklopu susreta održana je i izložba ručnih radova koje su pripremile članice udruge Vezilje i njihove gošće iz Vidovca i Huma pri Ormožu i Miklaužu, a klenoviškim i ptujskim glazbenicima uručene su prigodni pokloni za uspomenu na susret.

Drugi susret slovenske nacionalne manjine pograničnog dijela Varaždinske županije organiziralo je Vijeće za nacionalne manjine Varaždinske županije, a suorganizatori su bili Slovensko kulturno društvo Nagelj iz Varaždina, Općina Cestica i Hrvatsko-slovensko društvo prijateljstva.

Franjo Talan

OBISK SKUPINE MLADI ZA MLADE V GORSKEM KOTARJU

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar iz Prezida je prvič v štiriletnem delovanju navezalo stik z zamejskim slovenskim društvom. V Čabru smo 25. februarja gostili delegacijo Mladih Slovenske skupnosti, narodnostne stranke v Italiji. Predstavila se je skupina Mladi za mlade iz Trsta.

V uvodnem nagovoru sta goste in vse navzoče pozdravila predsednik in podpredsednica društva, Slavko in Jelena Malnar. Tržačani Vida Forčič, Matia Mosenich in Tomaž Špacapan so predstavili skupino Mladi za mlade, njeno delovanje, organizacijo in težave, s katerimi se sooča slovenska manjšinska skupnost v Italiji, predvsem glede nespoštovanja zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Predstavili so nam zgoščenko, ki so jo pripravili člani skupine Mladi za mlade (tržaški del Mladih SSk). Ta prikazuje problem dvojezičnih cestnih oznak v Tržaški pokrajini. Predstavitev je zajemala zgodovinsko, pravno in politično plat težave ter prikaz in podrobna pojasnila o aktualnih kritičnih točkah. Ob predvajanju zgoščenke so nam predavatelji prikazali uporabo interaktivno povezanega gradiva.

Srečanje je bilo namenjeno predvsem mladini, vendar so se na vabilo odzvali tudi starejši člani društva ter se aktivno vključili v razpravo, ki se je razširila na primerjavo položaja slovenske manjšinske skupnosti na Hrvaškem in v Italiji.

Na vabilo SKD Gorski kotar so se odzvali tudi Slovenci iz Reškega zaliva; dogodka se je udeležila predstavnica mladinske skupine KPD Bazovica Reka Ana Lipovac.

To je bila priložnost za spoznavanje in druženje vseh treh društev, zlasti njihovih mladinskih sekcij, v upanju, da smo s tem naredili prvi korak k bodočemu sodelovanju in povezovanju.

Jelena Malnar

Slovenci na Hrvaškem

KARLOVEC: OD MARTINOVANJA IN SKUPŠČINE DO FILMSKEGA VEČERA

Konec minulega leta sta delovanje Kulturnega društva Slovenski dom Karlovec zaznamovala godovanje sv. Martina in volilna skupščina, letošnje leto pa se je začelo z ogledom filma o življenju ob slovensko-hrvaški meji.

Martinovanje

Člani dramske družine našega društva so 9. novembra pripravili program ob godu sv. Martina, svetnika, ki mošt spremeni v vino. Božena nas je izčrpno seznanila z zgodovino in pomenom martinovanja. Slovesni krst mošta je opravil „škof“ Nino, ki mu je plašč in škofovsko kapo priskrbela Jagoda. Pri krstu je pomagal „mežnar“ Janez z lastno opravo. Prijeten in duhovit večer se je končal ob domačih sladica, pecivu in pijači, za katere je poskrbela Marina. Člani so nato zapeli nekaj slovenskih pesmi in se veseli razšli z novimi načrti.

Volilna skupščina Kulturnega društva Slovenski dom Karlovec

Na volilni skupščini 17. decembra so člani društva pregledali poslovanje v obdobju 2006-2010 in izvolili novo vodstvo. Predsedujoči Silvin Jerman je po pozdravnih besedah s pomočjo računalniškega

programa powerpoint poročal o dejavnostih in dogodkih v minulem obdobju. Finančno poročilo je podala predsednica nadzornega odbora Frida Biščan in ugotovila, da je bilo poslovanje v skladu s hrvaškimi in slovenskimi predpisi.

Za predsednika je bil izvoljen Silvin Jerman, za podpredsednico Marina Delač-Tepšič za člane upravnega odbora pa Janja Boljar, Mirko Butković, Jagoda Hursijević, Božena Maslovarić in Vera Mitrović-Vrbanac. Člani nadzornega odbora so postali Frida Biščan, Jasna Capuder in Tena Bunčić. Predsednik društva se je po vnovični izvolitvi zahvalil za zaupanje, vsem sodelavcem in članom pa za sodelovanje v programih in projektih.

Zgodbe z meje/Priče s granice

V Ilirski dvorani mestne knjižnice I. G. Kovačič Karlovec je bila 17. januarja projekcija dokumentarnega filma Zgodbe z meje. Režiser Željko Sarić in scenarist Davor Šišmanović v filmu prikazujeta odnose med Slovenijo in Hrvaško, ki so vedno znova v središču javne pozornosti. Kako se meddržavni spori lomijo na hrbtih ljudi, ki živijo ob meji, in kako ti ljudje razumejo razmere. Po projekciji smo se pogovarjali o naših izkušnjah življenja ob meji.

Marina Delač-Tepšič

DUBROVNIŠKI KULTURNI MOST

Slovensko kulturno društvo Lipa iz Dubrovnika je ob slovenskem kulturnem prazniku in prazniku svetega Blaža - zaščitnika mesta Dubrovnik pripravilo že tradicionalno prireditev z naslovom Kulturni most.

V prijetnem okolju Narodne knjižnice v Dubrovniku smo 29. januarja v Dvorani zreal članom društva in dubrovniškemu občinstvu predstavili prevod dramskega besedila Marina Držića Dundo Maroje. V slovenščini se znameniti junak renesančne komedije imenuje Nunc Maroje. Delo je v slovenščino pre-

vedel Andrej Arko, dolgoletni urednik Mohorjeve družbe iz Celja. Spremno besedo je napisal akademik Luko Paljetak, častni član našega društva ter odličen poznavalec in prevajalec iz slovenščine v hrvaščino. Za kulturni program je poskrbel mladi violinist Jakov Sekula iz tretje generacije Slovencev v Dubrovniku. Z nastopom nas je zelo navdušil in nas z

glasbo popeljal v drugi del našega večera, ki se je odvijal v taverni hotela Lero, kjer smo duševno hrano začinili z degustacijo vin slovenskega vinogradnika Šekoranje z Bizeljskega in konaveljskega vinogradnika Crvika. Ob slovenski pesmi in z nasmehom na obrazih smo končali prijeten večer slovenskega kulturnega praznika.

Tanja Baletić

PRAZNIČNI DECEMBER PRI ŠIBENČANIH

December je čas mraza in teme, ki jo razsvetli šele božična luč. Veliko je praznikov, ki zaznamujejo čas od Barbarinega do Svetih treh kraljev in nimajo več enakega pomena kot nekoč, nekateri so postali pomembnejši, nekateri manj. December je bil v našem društvu prepoln dogodkov.

December je mesec, ki je nekaj posebnega. Lučke, pesmice, veselje, darilca - vsi ljudje so v tem mesecu bolj veseli. Vsi praznujemo, vsi se veselimo praznikov, a pravzaprav o njih zelo malo vemo. Verjetno bi prazniki oz. posebni dnevi v letu bili še bolj živi, če bi poznali njihovo vsebino, pomen, razvoj in zahteve. Odnos do praznikov je v resnici zelo pomemben. Slovenski pregovor ne pravi brez vzroka: Če zapustiš praznike, zapustijo prazniki tebe.

Praznično od začetka do konca

V multimedijški dvorani mestne knjižnice smo 3. decembra proslavili 210. obletnico rojstva Franceta Prešerna. Ne samo našim članom, celo TV-postajam, je bilo nekoliko nenavadno, da proslavljamo pesnikov rojstni dan. A je bila to odlična priložnost, da se naš največji pesnik predstavi v vsej njegovi veličini in to malo drugače kot smo navajeni. Po predstavi smo v prostorih odprli razstavo ročnih del. V premajhnem prostoru našega društva sta se predstavila Marijana Šprljan (kvačkano cvetje in cvetni aranžmaji) in Bojan Cinotti (sakralni elementi v kombinaciji kamna in posebnega mavca z mikrovlakni).

Tega dne sta nas obiskala Marko

Sotlar in Bojan Škoda s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu. Žal nista mogla ostati na proslavi, smo se pa vseeno v prijetnem kramljanju dotaknili mnogih stvari, ki nas mučijo.

Čarobni mesec, ki vsaj za trenutek pričara pravljico v naših in posebno srcih otrok, se je nadaljeval 10. decembra v katoliškem domu škofa J. Milete s tradicionalno prireditvijo Naj svetloba pride v naša srca. Na odru se je zvrstilo prek sto otrok, ki so s pesmijo, plesom in recitacijami vnesli veliko svetlobe v srca obiskovalcev. Sara Grgič, učenka 4. razreda, ki je povezovala program, je še enkrat dokazala, da je sreča v majhnih stvareh, toplih ljudeh, stisnjenih dlaneh. Kot se spodobi, je po starem dobrem običaju Sv. Lucija vse otroke obdarila s sladkimi darilci.

Na Štefanovo je bilo v cerkvi Gospe van Grada zelo svečano. Ženski pevski zbor Prešernovke je pod taktirsko palico prof. Ivane Šanić pripravil koncert božičnih pesmi. Kot gosti so nastopili člani klape Klačarda. Ves trud se je splačal. Iskrene čestitke – zelo, zelo lepo. Seveda pa smo se tudi vsi skupaj veselo poslovili od starega leta. Dobili smo se 30. decembra, ob že tradicionalnem veselem srečelovu, z veliko pesmi in plesa, predvsem pa z željo, da bi bili v letu 2011 čim bolj matematični! Torej seštejte zdravje, odštejte žalost, delite srečo in množite ljubezen!

Mira Knežević

ISTRSKI PREŠERNOV DAN

Slovenska društva v Istri so 11. februarja v Poreču skupaj praznovala Prešernov dan. Člani društev so pripravili pester program, vse pa je očaral tudi Idrijski okteti.

Na srečanju so sodelovala naslednja slovenska društva: Društvo Slovencev iz Labina, SKD Lipa iz Buzeta, SKD Istra iz Pulja in SKD Oljka iz Poreča. Med gosti sta bila tudi Rudi Merljak iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in Gregor Klemenčič iz Veleposlaništva Republike Slovenije v Zagrebu.

V pestrem programu nam je nekaj svojih pesmi prebrala Damjana iz Pulja, nekaj Prešernovih pesmi pa so recitirali naši člani Zdenka, Milena in Franc. Slišali smo hudomušno Železno cesto, Slovo od mladosti in seveda Zdravljico. Idrijski okteti nam je pod vodstvom

zborovodkinje Elizabete Lampe zapel domoljubne, ljubezenske in vinske pesmi, na koncu pa še Zdravljico! Ob koncu programa smo vsi skupaj, ob spremljavi Ačijeve harmonike, zapeli Avsenikovo Slovenijo.

Srečanje se je končalo z druženjem ob zakuski, sproščenem pogovoru, petju in plesu.

Olga Naglič

Slovenci na Hrvaškem

SPREJEM PRI SLOVENSKEM PREDSEDNIKU

Ob slovenskem kulturnem pazniku je slovenski predsednik Danilo Türk pripravil tradicionalni sprejem za Slovence iz sosednjih držav. Sprejema

so se udeležili predstavniki slovenske narodne skupnosti iz Italije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske.

Srečanje je bilo na predvečer Prešernovega dneva, 7. februarja. Pogovori so bili posvečeni skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru in perečim problemu, ki bremenijo vsakdanje življenje Slovencev v sosednjih državah.

Predstavniki slovenskih organizacij so poročali o pozitivnih premikih na pod-

ročju političnega ozračja med večinskim prebivalstvom in manjšino. Izboljšanje odnosov se posebej čuti na Hrvaškem, saj so se politični odnosi uredili in je nastopilo obdobje političnega dialoga. Predsednik se je zahvalil predstavnikom slovenske skupnosti za prispevek k razvoju in ohranjanju slovenske kulture in jezika. Slovenci iz Hrvaške so ob tej priložnosti predsedniku podarili dvojezično monografijo Slovenci na hrvaških odrih. *D.R.*

NOVO VODSTVO SLOVENSKO-HRVAŠKEGA DRUŠTVA PRIJATELJSTVA

Slovensko-hrvaško društvo prijateljstva (HSDP) je na redni skupščini 4. februarja 2011 izvolilo novo vodstvo in spremenilo statut.

V predsedstvo HSDP so bili izvoljeni Andrija Karafilipović (predsednik), Franc Strašek in Ivica Kunej (podpredsednika) ter Zoran Šonc, Nada Gajdarov, Polona Jurinić in Mladen Valjak. Člani nadzornega odbora so postali Jelena Balent, Predrag Lakičević in Jasminka Peter. Tajnik Koordinacije hrvaških društev prijateljstva Tomislav Malošin je bil izvoljen tudi za tajnika HSDP.

Pooblastila za predstavljanje HSDP imata poleg predsednika tudi oba podpredsednika. Članarina za leto 2011 je 80 kun. Društvo se namerava predstaviti slovenskemu veleposlaništvu v Zagrebu, slovenskemu predsedniku Danilu Türku, slovenski vladi in hrvaškemu veleposlaništvu v Ljubljani, skupaj s predstavniki hrvaških društev v Sloveniji.

Franc Strašek

DRUŠTVA PRIJATELJSTVA - MOST MED NARODI

V novomeškem Kulturnem centru Janez Trdina je bila 3. marca javna tribuna o društvih prijateljstva, ki so most med narodi. Pobudnika sta bila predsednika Hrvatske kulturne udruge (HKU) Vladimir Pobežin in Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva iz Novega mesta Zlatko Katalenić (DSHP).

Organizatorja sta v pozdravnih besedah poudarila željo po tesnejšem povezovanju s slovenskimi društvi na Hrvaškem, zlasti s Slovenskim domom v Zagrebu in Društvom hrvaško-slovenskega prijateljstva (DHSP) v Zagrebu.

Glavni govornik je bil Božo Dimnik, predsednik DSHP in častni konzul Republike Hrvaške v Kopru. Pripovedoval je o številnih dogodkih, sestankih, srečanjih z domačimi in tujimi politikami v obdobju osamosvajanja Slovenije in Hrvaške.

Iz Republike Hrvaške sta na tribuni sodelovala Mladen Veličković iz DHSP in Franc Strašek, ki je navzoče seznanil z organizacijo in kulturno-prosvetno dejavnostjo Slovencev na Hrvaškem.

Franc Strašek

SLOVENSKI PISATELJI V EVROPSKI KNJIŽEVNOSTI

Društvo hrvaško-slovenskega prijateljstva je v prostorih Koordinacije hrvaških društev prijateljstva 24. marca pripravilo javno tribuno o Slovenskih pisateljih v evropski književnosti. Vodila jo je Jadranka Huljev, svetovalka na hrvaškem ministrstvu za znanost in šport.

Jadranka Huljev je uvodoma povedala, da lahko slovensko književnost spremljamo skozi tri časovna obdobja, in sicer obdobje srednjeveške ustvarjalnosti med 10. in 16. stoletjem, obdobje reformacije, protireformacije in baroka od sredine 16. do sredine 18. stoletja, od takrat naprej pa gre za obdobje novejših književnosti, od razsvetljenstva, romantizma in realizma, do sodobne in moderne književnosti. Razvoj pisne slovenske književnosti je bil skozi stoletja zelo oviran ali celo prepovedan, vendar se je močna slovenska nacionalna zavest upirala in našla pot v ustni, ljudski književnosti ter vsemu navkljub uspela ohraniti identiteto Slovencev.

Znameniti slovenski pesniki in pisatelji

Tribuna je bila posvečena velikim slovenskim pesnikom in pisateljem. Pozorno smo prisluhnili izbrani poeziji in odlomkom iz proze Trubarja, Kopitarja, Prešerna, Vraza, Župančiča, Levstika, Čopa, Gregorčiča, Prežihna, Ketteja... Njihove stvaritve se uvrščajo na seznam evropske književnosti.

Največja pozornost je bila namenjena obširnemu opusu Franceta Prešerna, ki je dobil svoj prostor tudi v hrvaškem šolskem programu. Slišali smo nekaj Prešernovih sonetov, med Zdravljico, današnje slovensko himno. S sočutjem smo prisluhnili opisu njegove življenjske poti, kratke in neurejene. Veliki France Prešeren je imel dve ljubezni: strastno biološko in neizmerno ljubezen do domovine. Na pobudo navzočih smo na koncu prisluhnili še Gregorčičevi Soči.

Vse pesmi slovenskih pesnikov je v hrvaščino prevedel priznani hrvaški pesnik Luko Paljetak.

Franc Strašek

BODO NAŠI PROJEKTI ZAŽIVELI Z EVROPSKIM DENARJEM?

Slovenske organizacije na Hrvaškem se v okviru štirih projektov prvič potegujejo za evropski denar. Tako se je uspešno končal projekt pridobivanja nepovratnih sredstev Evropske unije (EU) za slovensko narodno skupnost na Hrvaškem, ki ga je lani odobril urad slovenske vlade za Slovence v zamejstvu, uresničeval pa ga je Urad za Evropo Reka.

Namen projekta sta bila mentorstvo in strokovna pomoč za prijavo na javne razpise EU za prijavitelje iz Hrvaške. Pri tem je v delu razpisov sodelovala tudi zunanja sodelavka Nevija Božič iz podjetja Euro Nobile.

Štirje prijavljeni projekti

1. Tabula–viva, vključevanje oživiljene antične kulturne dediščine v turizem in ruralni razvoj

Prijavitelj je Turistična zveza Mesta Pulj, Slovensko kulturno društvo Istra Pulj je projektni partner. Slovenski dom KPD Bazovica Reka in Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu sta pridružena akterja. Na projektu sodeluje 8 projektnih partnerjev in 8 pridruženih akterjev.

2. Mura, narava in kultura

Prijavitelj je podjetje Hi-fi videostudio, Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb je projektni partner, SKD Nagelj Varaždin in Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu sta pridružena akterja. V projekt bodo vključeni tudi KPD Slovenski dom Zagreb, Slovenski dom KPD Bazovica Reka in SKD Istra Pulj.

3. Sloprostik, slovensko-hrvaški obmejni prostor: prakse družbenih stikov in odnosov v segmentu Notranjsko-kraške in Jugovzhodne slovenske regije ter Primorsko-goranske županije

Prijavitelj je Univerza na Primorskem. Slovenski dom KPD Bazovica Reka in SKD Gorski kotar sta projektna partnerja, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je pridruženi akter. Na projektu sodelujejo 6 projektnih partnerjev in 4 pridruženih akterjev.

4. Kras med Brkini in Kvarnerjem

Prijavitelj je občina Ilirska Bistrica, Slovenski dom KPD Bazovica Reka je pridruženi akter. Na projektu sodelujejo 4 projektni partnerji in pridruženi akterji.

Dolgotrajno in trdo delo

V okviru projekta smo skrbeli za aktivno obveščanje o razpisih s področja slovensko-hrvaškega čezmejnega sodelovanja, kulture, medijev, medkulturnega dialoga in umetniške izmenjave v Sredozemlju. Pomagali smo pri oblikovanju projektnih idej, pripravi ustrezne razpisne dokumentacije in iskanju partnerjev za projekte. Pripravljali smo srečanja v Pulju, Zagrebu, Reki, Varaždinu, Sv. Martinu na Muri, Ljubljani, Zadru in Splitu. Na srečanjih smo zagotavljali mentorstvo in strokovno pomoč pri pripravi celovite projektne prijave na posamezne razpise ter skrbeli za osebni stik z zainteresiranimi slovenskimi društvi, ustanovami in podjetji.

Prijavnice so bile oddane na skupni tehnični sekretariat Slovenija-Hrvaška 2007-2013 in projekti so zdaj v postopku obravnave in izbora. Več podrobnosti o projektih je na voljo v Uradu za Evropo na Reki

Urad se vsem sodelujočim zahvaljuje za potrpežljivost in vztrajnost in upa, da se bo sodelovanje uspešno nadaljevalo tudi v prihodnje.

Petra Aničić, Urad za Evropo Reka

Pogovarjali smo se

DR. BOŠTJAN ŽEKŠ: »VESELI ME, DA SLOVENCİ NA HRVAŠKEM LAŽJE DIHAJO«

Intervju z ministrom brez resorja za področje odnosov med Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med Slovenijo in Slovenci po svetu.

Slovenci na Hrvaškem, ki so bili več kakor 80 let konstitutivni narod, po osamosvojitvi držav pa zgolj manjšina, imajo poleg tega »nazadovanja« še eno težavo – v Sloveniji se jih obravnava kakor »zamejce«. Večkrat so predlagali, da bi uporabljal ustrežnejši izraz: Slovenci v sosednjih državah. Bi lahko vsaj na tej simbolični ravni prišlo do spremembe?

Od tega, da so bili nekdaj konstitutiven narod, Slovenci na Hrvaškem niso imeli kaj veliko koristi; pa tudi sicer je bil pojem konstitutivnega naroda svojevrsten izum nekdanje federacije, ki je več ali manj izginil skupaj z njo. Na nek način se je, razumljivo, ohranil samo v Bosni in Hercegovini, kjer pa to velja le za Bošnjake, Hrvate in Srbe.

Glede uporabe termina »zamejci« se strinjam, da je to zastarel izraz, ki ga v praksi tudi na uradu uporabljamo čim manj. Gre pa za termin, ki je tako zapisan v ustavi RS in tudi v zakonu o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja, zato ga v vseh uradnih zapisih še vedno uporabljamo.

Zanima me vaša ocena položaja slovenske manjšine na Hrvaškem oziroma vašega občutenja odnosa Hrvaške do Slovencev na Hrvaškem.

S položajem slovenske manjšine na Hrvaškem ne moremo biti zelo zadovoljni, čisto nezadovoljni pa tudi ne. Hrvaška je pred slabim desetletjem z ustavnim zakonom uzakonila svoj model manjšinskega varstva, ki narodnim manjšinam nudi določene možnosti za ohranitev lastne kulture, jezika in identitete. Raven kolektivnih pravic, ki so jih deležne posamezne manjšine, pa je v veliki meri odvisen od njihovih aktivnosti, pričakovanj in zahtev.

Slovenci na Hrvaškem so večkrat opozarjali pristojne v Sloveniji, da se odnosi med državama najprej odražajo na položaju manjšine. Večinoma so bili ti pozivi in opozorila v času meddržavne krize preslišani. Bo za takšna opozorila,

predvsem v politiki, več razumevanja?

Ne morem soglašati z oceno, da so bila opozorila hrvaških Slovencev v času meddržavne krize preslišana, ampak so bila resno upoštevana. Veseli me, da so se sedaj stvari uredile in zato tudi Slovenci na Hrvaškem lažje dihajo.

To sprašujem tudi zato, ker se z vsakim popisom – najnovejši pravkar poteka – vse več Slovencev in njihovih potomcev ne odloča za navedbo svoje nacionalnosti. Slovencev je tako z vsakim popisom več tisoč manj, kar se da obrazložiti tudi s političnimi odnosi med državama, asimilacijo in zgubo stika z domovino. Kje vidite vlogo urada v teh procesih? Kako bi in bo urad pozval Slovence na Hrvaškem ob letošnjem popisu?

Najbrž ste v vprašanju mislili na izrekanje o narodni pripadnosti, ker so seveda Slovenci na Hrvaškem hrvaški državljani in torej so po nacionalnosti, državljanstvu Hrvati. Na uradu si prizadevamo, da se v tujini naši rojaki organizirajo v slovenska društva, in jim mi pri tem pomagamo tako s financami kot tudi pri samih postopkih ustanavljanja. V okviru dela društev se ohranja jezik, kultura, glasba, kulinarika in posledično zavest o pripadnosti slovenski narodnosti. Iz teh razlogov in glede na to, da se je v zadnjem času na Hrvaškem organiziralo kar nekaj novih slovenskih društev, smo prepričani, da se bo na naslednjem popisu več Hrvaških državljanov izreklo za slovensko narodnost.

Za razliko od manjšinskih organizacij v Avstriji in Italiji manjšinske organizacije na Hrvaškem zgledno sodelujejo. Bi se lahko tak recept prenesel tudi v naši dve drugi sosednji državi in koliko takšna enotnost

olajšuje delo vašega urada?

Slovenska društva na Hrvaškem so povezana v eno samo krovno organizacijo, zato kakršnih koli trenj med različnimi krovnimi oz. zastopniškimi organizacijami pri Slovencih na Hrvaškem niti ne more biti. Urad to dejstvo spoštuje in si želi, da bi tako ostalo tudi v prihodnje. Tako enotnost je nemogoče prenašati v druga okolja, kjer različno usmerjene slovenske organizacije že dolgo obstajajo.

Ste zadovoljni s projektom Eurourada na Reki?

S tem projektom v tej fazi nismo najbolj zadovoljni. O tem in o njihovih ciljih za letošnje leto smo se pogovorili z vodstvom Eurourada in vodstvom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Kakšni so kratkoročni in dolgoročni načrti urada glede Slovencev na Hrvaškem?

Tako kot doslej se bo urad tudi v prihodnje, v okviru svojih možnosti in pristojnosti, zavzemal za vsestransko dobrobit naših rojakov na Hrvaškem. In če sem še malce konkretniji: prizadevali si bomo, da bi se rojaki lahko z našo pomočjo organizirali in se potem organizirano ter učinkovito posvečali ohranjanju slovenskega jezika, kulture in identitete povsod tam, kjer za to obstaja vsaj minimalen interes.

Ro.K

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI OD SPORNEGA ZEMLJEVIDA DO OTOČCA

V novinarskih beležnicah je v prvih treh mesecih letošnjega leta skoraj zmanjkalo novic o slovensko-hrvaških odnosih, kar kaže, da se odnosi med državama zares urejajo. Tako smo zabeležili le bitko med Mercatorjem in Agrokorjem (ki, ko to pišemo, še ni končana), en manjši incident z zemljevidom, predsedniško srečanje in prvo večjo napoved sodelovanja med državama na svetovni razstavi.

Nov sporni zemljevid

Konec januarja je Hrvaška sprejela nov sporen zemljevid, tokrat o mejah v hrvaškem ribolovnem morju, ki ga je predpisalo ministrstvo za kmetijstvo. Na zemljevidu številka 2 (območje A) in zemljevidu podobnočja A1 je vrisana izmišljena črta sredine v Piranskem zalivu in tudi označena z besedama »črta sredine«. Zaliv pa je ministrstvo razdelilo na Savudrijsko valo (izmišljeno ime za Piranski zaliv) na »hrvaški« strani zaliva in Piranski zaliv na »slovenski« strani zaliva. V besedilu pravilnika sicer piše, da črta sredine velja do sklenitve postopka razmejitve med državama. Novi pravilnik ne omenja več hrvaškega zaščitnega ekološko-ribolovnega pasu (ZERP).

Gre že za drugi sporni zemljevid v zadnjem času. Decembra lani so predstavili topografski zemljevid, na katerem je bila prav tako vrisana črta sredine. Ker takšni zemljevidi v Sloveniji vsakokrat v nekaterih medijih in strankah povzročijo pravo razburjenje, ni odveč ponoviti določbe arbitražnega sporazuma, da »noben enostranski dokument ali dejanje katere koli strani po 25. juniju 1991 za naloge arbitražnega sodišča nima pravnega pomena in ne zavezuje nobene strani v sporu ter nikakor ne prejudicira razsodb«. Res pa je, da Hrvaška s takšnimi potezami ne deluje v duhu sporazuma, ki od obeh strani zahteva, da se vzdržita takšnih in podobnih dejanj, ki bi lahko zaostri la spor. Slovenija je zaradi spornega zemljevida v Zagreb poslala protestno noto.

Sestanek parlamentarnih odborov

V državnem zboru pa sta se januarja prvič po desetih letih srečala odbora slovenskega in hrvaškega parlamenta za zunanjo politiko. Člani obeh odborov so ocenili, da so odnosi med državama odlični, v pogovoru pa se niso mogli izogniti zadnjim zapletom v zvezi s hrvaškim pravilnikom o ribolovu. Predsednica odbora DZ za zunanjo politiko Janja Klasinc je na novinarski konferenci po srečanju s hrvaško delegacijo dejala, da kljub negativnim primerom, kot so bili pred kratkim objavljeni zemljevidi hrvaškega geodetskega zavoda in hrvaški pravilnik o ribolovu, med državama prevladujejo pozitivni odnosi.

Predsednik odbora hrvaškega sabora za zunanjo politiko Frano Matušić pa je k temu dodal, da so se na srečanju strinjali, da je treba nerešena vprašanja reševati v okvirih, ki so temu namenjeni. Kar zadeva sporne dokumente, ki so jih izdali hrvaški državni organi, po njegovih besedah ne pride v poštev nikakršno prejudiciranje. »Arbitražni sporazum je v veljavi in seveda ga bomo spoštovali, zavezani pa smo spoštovati tudi končno rešitev, ki jo bo sprejelo arbitražno sodišče,« je zagotovil Matušić.

»Vojna« med Konzumom in Mercatorjem

Precej pozornosti je v obeh javnostih pritegnila »vojna« med Konzumom in Mercatorjem. Na Hrvaškem so največ prostora namenili zaščitniškemu odnosu slovenske politike in širšemu regionalnemu kontekstu. Pri zadnjem gre seveda za belgijskega velikana Delhaize, ki je prevzel verigo Maxi srbskega tajkuna Miroslava Miškovića in ki je veliko močnejši igralec od Konzuma in Mercatorja skupaj. Bolj kakor tekmovanje med trgovcema pa so prevladovale trezne ocene, da je prestižni boj nepotreben. »Konzum in Mercator kakor mala otroka tekmujeta, čigav oče je močnejši. Tukaj so še pozivi k ohranitvi nacionalnega interesa in še kaj, vse v trenutku, ko v njuno sosedstvo prihaja precej velik grobijan [Delhaize], povrh vsega še tujec, ki je nekajkrat močnejši od obeh skupaj, pa tudi od očetov,« so ironično zapisali v komentarju na Business.hr. Tukajšnji analitiki sicer poudarjajo, da je Konzumov prevzem Mercatorja povsem možen, da pa je zaradi novega močnega igralca,

ki bi lahko brez težav »pogoltnil« oba, bolj realno pričakovati sodelovanje med hrvaškim in slovenskim podjetjem.

Ekonomski analitik Damir Novotny pa je denimo dejal, da je bilo po neuspešnem vodoravnem povezovanju in konsolidiranju Deltinega Maxija, Konzuma in Mercatorja le še vprašanje časa, kdaj se bo začelo navpično prevzemanje teh verig v regiji. Novotny dopušča možnost, da Delhaize krene še v prevzem Konzuma ali Mercatorja oziroma bo to storil eden od velikih evropskih trgovcev, podobno pa da se bo zgodilo tudi v regionalno razdrobljeni prehrabni industriji.

»Lovranski dogovor« se uresničuje

Ideja slovenskega premiera Boruta Pahorja in njegove hrvaške kolegice Jadranke Kosor z lanskega oktobrkega srečanja v Lovranski Dragi, da bi državi sodelovali na svetovni razstavi Expo 2012 v Južni Koreji, je nekoliko bliže izvedbi. Premiera sta takrat ocenila, da skupni nastop na Expu ne bi bil »le dokaz varčevanja, ampak tudi odličnega sodelovanja«. Hrvaška je sicer korak pred Slovenijo pri izpolnjevanju tega dogovora, saj je tukajšnja vlada konec februarja tudi uradno potrdila ta meddržavni projekt.

Na zaprtem delu seje je namreč sprejela odločitev o sodelovanju države na Expu 2012 ter odlok o imenovanju nacionalnega odbora in nacionalnega poverjenika za svetovno razstavo. »Na njej bo Hrvaška nastopila skupaj s Slovenijo. Način sofinanciranja se bo določil s sporazumom o skupnem nastopu, sredstva Hrvaške pa so načrtovana v letošnjem proračunu zunanjega ministrstva,« so sporočili iz hrvaške vlade. Informacije, kako daleč je Slovenija, so skope. Slišati je, da bo slovenska vlada namero o skupnem nastopu obravnavala na eni od prihodnjih sej.

Nosilna tema razstave je Živi oceani in obala, v katero se bosta državi vključili s skupno temo Jadran, ki je skupna točka dveh sosednjih in prijateljskih držav. »Ob krepitvi prijateljskih in regionalnih odnosov je cilj tudi skupna predstavitev na turističnem trgu Južne Koreje. Ob turistični promociji, ki je osredni cilj skupnega nastopa, se bo promoviralo tudi gospodarsko in kulturno sodelovanje. Skupni nastop bo pri tem omogočil privarčevanje z delitvijo stroš-

Novice iz domovine

kov nastopa in logistike,« so poudarili na hrvaškem MZZ.

»Državi sta dosegli novo kakovost v odnosih in v sodelovanju. V tem procesu, ki ga vodita premiera, smo našli veliko novih priložnosti za sodelovanje, tudi na področjih, kjer ga prej ni bilo. To je skupna turistična promocija, še posebno na oddaljenih, tretjih trgih. Priložnost, da uživa v lepotah narave dveh sosednjih držav, je zagotovo smiselna za turista, ki prihaja od daleč. Upoštevajoč to idejo sta se državi lani uspešno predstavili na Kitajskem in v Indiji. Izkušnja je dobra, odzivi pozitivni,« je na predstavitvi projekta med drugim dejal Rok Srakar, namestnik slovenskega veleposlanika v Zagrebu.

Predsednika na Otočcu

Predsednika Slovenije in Hrvaške Danilo Türk in Ivo Josipović sta se marca sesšla na neuradnem srečanju na Otočcu. Čeprav nista želela razkriti, o čem sta se natančno pogovarjala, sta zagotovila, da je bil osrečanje koristno. Tako sta predsednika »izmenjala stališča in poglede,«

se pogovarjala o »stanju v Sloveniji in Hrvaškem« in velik poudarek namenila »vsem aktivnostim, ki so potrebne za čim uspešnejše vključevanje Hrvaške v Evropsko unijo«. Slovenski predsednik je denimo dejal, da sta »obravnavala tudi druga vprašanja, ki ju zanimajo«, vse pa v duhu »iskrenih prijateljskih odnosov in medsebojnega razumevanja«. Josipović pa je omenil, da se je v svojem razmeroma kratkem mandatu najpogosteje sestel s Türkom. Da sta govorila največ o Hrvaški poti v EU, je dejal in se Sloveniji zahvalil za »podporo in razumevanje za težave, s katerimi se srečujejo na poti v Unijo«. Ker vprašanj po srečanju nista dovolila, ni znano, kakšno stališče imata do dvostranskih odnosov ter o zelo aktualnih razmerah v regiji in Libiji.

Ro. K.

Preteklost v sedanosti

JANKO TESTEN: SLIKAR IN FRANČIŠKANSKI BRAT IZ LOKE PRI MENGŠU

Janko Testen je od 16. leta starosti živel, se šolal, predajal duhovnemu poslanstvu v frančiškanskiskupnosti in likovno ustvarjal na Hrvaškem. V umetniškizapuščini frančiškanskega brata Ambroža je bogat slikarski opus, tudi freske v cerkvah na Krapnju in v Kučišču.

Janko Testen se je rodil 31. avgusta 1897 v Loki pri Mengšu blizu Kamnika. Ob prehodu Napoleonove vojske čez današnje slovensko ozemlje sta dva vojaka ostala v tej vasi in se tem priženila. Eden od njiju naj bi bil Testenov prednik. Pri hiši je bilo osem otrok, živeli so na manjši kmetiji. Oče je bil tehnični risar in zidarski mojster. Vodil je obrtno šolo za tehnično risanje. Janko Testen je že v osnovni šoli rad risal. Ko je v šestem razredu narisal cesarja Franca Jožefa, mu je učitelj rekel da bo slikar.

Po vojni vihri postane pater Ambrož

Leta 1913, star šestnajst let, je Testen odšel v samostan v Zadar, kjer je dobil ime Benedikt in se izučil za krojača. Od tam je odšel na Kršljevino na Krk. Ko se je začela prva svetovna vojna, je od tam odšel v avstrijsko vojsko. Na fronti je bil tri leta, v Judenburgu, kjer je bila XVII. slovenska brigada. V prvih bojnih vrstah si je poškodoval nogo in dobil dopust. Ni se več vrnil, dezertiral je. Ujeli so ga in po zaporni kazni se je spet znašel na fronti. Sreča je bila, da so bili zadnji dnevi vojne. Leta 1920 je prosil, da ga sprejmejo v samostan. Poslali so ga v samostan malih bratov v Dubrovnik. Tam je postal pater Ambrož. Delal je v vrtu, kuhinji in svečarni. Sveče je poslikaval z oljem. V samostanu Marije snežne v Cavtatu, kjer je prebival v letih 1925-27, je začel risati. Rad je zahajal v bližnji Bukovčev atelje.

Plodno pelješko obdobje (mednaslov)

Leta 1927 ga je provincial poslal v Orebič na polotok Pelješac, v samostan Kraljice angelov, kjer je ostal dve leti. V Vignju je ustvaril štiri metre veliko sliko sv. Mihaela. Med slikanjem je spoznal

Maksimilijana Vanko (1889–1963). Tudi njemu je bilo žal, ker je slika hitro zbledela in se zbrisala. Vanka, mojster perspektive na akademiji v Zagrebu, je Testena večkrat obiskal in mu ponudil možnost dveletnega šolanja, česar pa ni sprejel. Iz Orebiča so ga poklicali v Dubrovnik, da poslika mrtvaški oder in jaslice za frančiškanski samostan.

Od leta 1929 do leta 1939 je bil v samostanu Loretske gospe v Kuni na Pelješcu. Tu je bil še en Slovenec, sobrat Kosta, ki je dobival denar od bogatega brata in mu kupoval barve in umetniške časopise. V Kuni je obiskoval hišo Celestina Medovića, ki je bil velik slikar. V Kuni je v župnijski cerkvi za slavolok naredil veliko sliko na platnu. Leta 1980 so bile razstavljene njegove slike, ki jih je zapustil samostanu.

Dve desetletji na Krapnju

Od leta 1939 do 1961 je bil na Krapnju, kamor je prišel slikat za cerkev sv. Jelene. Veliko je slikal, delal na vrtu in kahal turistom. Med drugo svetovno vojno je kahal tudi partizanom. Predstojnik samostana Lovro Vraničje je bil namreč partizan. Ker je znal nemško, je vohunil med Nemci, ki so prihajali v samostan. Ko so posumili, da sodelujejo s partizani, so brate in še sto Krapnjanov zaprli. Testen se je zavzel za domačine, spoštljive ljudi in velike ribiče, ter dosegel njihovo izpustitev. Drugače je bilo s frančiškani. Testen je bil tretji na seznamu sumljivih in predviden za likvidacijo. Eden od Nemcev ga je vprašal: »Čudim se, frančiškanski brat, pa komunist?«. Testen je to zanikal in rekel, da ima rad ljudi, za katere bi vse naredil. Nemci so pobesneli in ga zaprli v Šibeniku. Po nekem Poljaku je izposloval, da so ga premestili v samostan sv. Frančiška v Šibenik. Tu je leta 1945 preživel šest mesecev in slikal, nato pa se vrnil na Krapanj. Leta 1961 je ponovno odšel v Orebič in v cerkvi v Kučišču naslikal sedem fresk.

Rabski ustvarjalni mir

Leta 1967 so Testena poslali v samostan sv. Evfemije v Kampor na

Rabu, kjer je ostal do smrti. Delal je v muzeju, imel je mir in prostor za delo, po čemer je vse življenje hrepenel. Leta 1980 je hotel požgati svoje slike,

ker je mislil, da nikomur ne koristijo in da jih nihče ne ceni. Slike je menjal za material za slike in knjige. Zanj je bilo slikarstvo delo, ki ga je spravljalo v radovednost. Zanimala ga je le lastna ideja in kako se bo prelila v končni izdelek. Kako razporediti barve, da niso mrtve, kako postaviti kompozicijo. Menil je, da je slikarstvo izraz duše in ne nekaj naučenega

Umetnik Janko Testen, frančiškanski brat Ambrož, je umrl 7. januarja 1984, star 87 let. Pokopan je na pokopališču frančiškanskega samostana v Zadru.

Po monografiji o Testenu, ki ga je leta 2009 izdalo kulturno društvo Antona Lobode iz Loke pri Mengšu, povzela Polona Jurinič

Priporočilo: Monografija, bogato opremljena z reprodukcijami Testenovega slikarskega opusa, je na voljo v knjižnici Slovenskega doma.

UMETNIK Z DVEMA DOMOVINAMA

Slikarja Janka Testena, že priletnega frančiškanskega brata, je 1980 leta odkril za umetnostno stroko Splitčan, v Zagrebu delujoči umetnostni zgodovinar dr. Tonko Maroevič. Že naslov krajšega besedila Fratar sa zelenom bradom v – nekdanji tudi v Sloveniji dokaj priljubljeni – tedenski hrvaški reviji Start je opozarjal na nenavadno pojavnost tega po rodu slovenskega, že od mladosti (1913) v hrvaško dalmatinsko redovno provinco vključenega, zdaj po njegovem slikarstvu Sloveniji in Hrvaški pripadajočega umetnika. Sledile so prve razstave njegovih slikarskih del, ki se jim je s svojo galerijsko dejavnostjo takoj na začetku pridružil sila dejavni, za svoje bližnje in daljne rojake zavzeti Mengeš, predvsem v okviru svoje muzejske dejavnosti. Informacijo o slovenskem slikarju, frančiškanskem bratu Testenu iz Loke, je objavil kot novinarski dokumentarni zapis v časniku Delo tudi Bogdan Pogačnik. V nasprotju s Slovenijo, ki je do svojih rojakov dveh domovin že od nekdanj previdno in nezaupljivo hladna, se je Hrvaška zavidljivo hitro in na široko s strokovno pozornostjo odzvala na posebnosti njegove slikarske ustvarjalnosti. Predvsem je vse prevzelo Testenovo nenavadno sproščeno likovno izražanje. Kako visoko so tako cenili in resno ovrednotili njegovo, predvsem v hrvaški posesti hranjeno delo kot pozornosti vreden slikarski prispevek k njihovi in evropski likovni kulturi, se izkazuje v dveh (1989 in 1998) umetniku posvečenih monografijah.

Mirko Juteršek, umetniški zgodovinar in likovni kritik

NEPOZNATA ILI ZABORAVLJENA PROŠLOST (8. DIO)

Knjigo Prvi tabor Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka (1871) prof. Petar Strčić izdao je u povodu 100. obljetnice tog događaja. U knjizi iznosi i 38 izvještaja iz raznih izvora, koji osvjetljavaju zbivanja oko tog skupa 21. svibnja 1871, a i drugog tabora 25. svibnja 1911.

Nakon uvoda gdje su prikazane povijesne okolnosti prvog tabora Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka, a koje smo mi obradili u prethodna tri nastavka, dalje slijedi dio knjige Građa. Za osvjetljavanje prvog skupa u Rubešu, i drugog na brežuljku Sv. Mihovila kod Kastva, korišteni su napisi ondašnjih glasila i korespondencije važnih i značajnih osoba za te skupove. Od glasila to su Naša sloga iz Trsta, Zaročnik i Branik iz Siska, Novice iz Ljubljane, Narodni list iz Zadra i Riečki Novi list iz Rijeke. U korespondenciji sudjelovali su Vinko Rubeša, Ivan Lučić, Ivan Spinčić, Vjekoslav Spinčić, Fran Ravnik, Vinko Zamlić, Franjo Steidler, Ernest Jelušić, Fran Marotti, Matko Laginja.

Poziv na tabor u Kastvu, objavljen u ljubljanskim Novicama.

Klic na tabor v Kastvi

Hrvatski in slovenski mili bratje!

Namenili smo v Kastvi dne 21. maja t.l. napraviti tabor, zato Vam vsem polagamo na srce, da s svojo navzočnostjo povišate sijajnost tega dne.

Preteklost v sedanjosti

Bratje hrvatske, posebno Vi, dragi Istrani in prebivalci nekdanje sloveče Liburnije! Čitali in čuli ste o taborih, kakor je sedanja leta na dan poklicala bratinska nam Slovenija. – Naš tabor pa naj bode prvi na hrvatskem zemljišču, in to prav v pokrajini *i s t e r s k i*, kjer si podajata Hrvat in Slovenec bratovsko roko. Naš tabor naj budi med Hrvati in Slovenci zavest, da so sinovi jedne iste matere drage, jedne iste širje domovine!

V srcu te širje domovine ti ležiš, o Liburnija! s svojim radnim prebivalstvom; na tvoje obale šumeče vdarja morje jadransko, pripovedajoče ti o slavi tvojih pradedov, ki so bili gospodarji morju, koje bi ti sedaj radi, s silo odvzeli. Tvoje ime in tvoja moč, o narod! vozila se je nekdanj v tvojih brodovih po tvojem jadranskem morju!

Vže močem na morju

Liburnjan je bil

Ko Rimljan se barke

Je tesat' učil.

To od nekdanj t v o j e morje, o narod! živeči na primorskih obalah in po vseh zemljah na našem jugu, kjer zveni jezik slavjanski! To t v o j e morje mora zopet s tvojimi brodovi napolniti se, da na novo oživi tvoja trgovina in blagostanje tvoje.

Da, o narod! Od slovenske strani gleda na – te Snežnik; v pokrajini isterski diže se ti gora Učka; na strani hrvatski pa beli se zreči na tebe stari Velebit.

Te gore videle so slavu praotcev tvojih; čule so zvoneči glas jezika njim krasnega, in čuvale gorostarne stražarice – njihovo narodnost in prava.

Naj tedaj tudi sedaj pridejo bratje nam Slovenci od jedne, a od druge strani Hrvatski nam pobratimi, da se zaružimo, složimo in da si roko in srce podamo za večno, sveto vez.

Tudi Snežnik, gora Učka in Velebit radostno bodo zopet gledali na svoje sinove hrvatske in slovenske, ki se, kakor nekdanj dedovi njim, zbirajo na taboru u Kastavščini, braneči tu, v srcu slavljanskog juga, svojo narodnost in svoja prava, pleteči nove vezi sloge in ljubavi med Hrvati in Slovenci.

Tako bode se faktično počel izverševati ljubljanski program, sestavljen od najodličnejših domorodcev hrvatskih in slovenskih meseca decembra 1870.l.

Šumi o morje! Zaslišaj in precvetaj na novo o Liburnija! ker v tvoji sredi zidamo si poslopje prihodnje nam sreče! Živeli Hrvati! Živeli Slovenci! Živila isterska pokrajina!

Središnji odbor taborja:

France Steidle, predsednik; Anton Rubeša, France Marotti, Ernest Jelušič, France Kraljić, France Sever, Jakob Velikonja. Sign. Novice, XXIX, 13, Ljubljana, 29. ožujka 1871, str. 100.

Pripremio Zdenko Jurinić

SPOMINI IN PRIČEVANJA IZGNANCEV (1941–1945)

Malo kdo ve, da je bil tudi naš veliki umetnik Josip Bobi Marotti izgnanec. Kot gledališkega igralca ga dobro poznamo in prav je, da v tem kotičku spoznamo tudi drugačen del njegovega življenja. V naš drugi dom – Slovenski dom – Bobi ne more prihajati kot nekoč, a se z njim srečujemo pri njemu doma ali pa v bifeju ob spomeniku Paljetku, v podhodu na Trg bana Jelačića. Ob svojem 88. rojstnem dnevu je na moje vprašanje, kako je z zdravjem, odgovoril kot vedno: »Za pet«. Pozdravil je vse člane Slovenskega doma. Bobi, držimo ti pesti za srečo v letu 2011. (ASK)

IZ IZGNANSTVA V PARTIZANE

Do vpadu Nemcev v Maribor leta 1941 smo prejeli od političnega komisarja dopis, da se mora družina Marotti, oče Franjo, mama Marija, rojena Dodič, in mladoletna otroka Miro in Josip 1. junija zglasiti na komisariatu. Za mladoletnega so šteli tudi mene. Rojen sem bil leta 1922, vendar se je polnoletnost takrat dopolnila šele z 21. letom. Na komisariatu nam je bilo rečeno, da se moramo pripraviti za izselitev, verjetno v Bosno ali Srbijo. Še preden smo prišli na komisariat, je oče že vedel, da bomo kot Primorci izgnani. Zato se je z odvetnikom dr. Kumbatovičem, ki je bil rojen v Kastvu, v isti občini kot moj oče, dogovoril, da se naša družina ustavi na Hrvaškem. Oče se je nato dogovoril

še z Vladimirjem Nazorjem, da uredi, da ostanemo v Zagrebu. Nazor je bil prijatelj družine Marotti še v času, ko smo živeli v Obrovu, on pa je bil profesor v Kastvu in Pazinu. Verjetno sem še eden redkih Mariborčanov, ki je videl zločinca Hitlerja v živo. Znašel sem se na desnem bregu Drave, pri porušenem mostu, in iznenada zagledam na levem bregu Hitlerja. V žepu sem kot skojevec imel prek petdeset komunističnih letakov, ki sem jih vse do zadnjega naskrivaj raztresel po ulicah Magdalenskega kvarta in po parku. Do 23. julija so nas Nemci še pustili v Mariboru. Takrat pa smo dobili pisni nalog, da ga moramo zapustiti v sedmih dneh. Nazor je uredil, da lahko začasno ostanemo v Zagrebu, za kar smo dobili pisno dovoljenje za 30 dni. Takoj po prihodu v Zagreb smo vložili prošnjo, naj nam dovolijo bivanje v Kustošiji – predmestju Zagreba. To

so nam odobrili. V Zagrebu sem končal igralsko šolo in takoj po diplomi odšel v partizane, v brigado Bratov Radić. Leto dni kasneje smo igralci iz brigade odšli v gledališko družino pri ZAVNOH-u in se maja leta 1945, po osvoboditvi domovine, vrnil v Zagreb. Ostal sem v Zagrebu. Leta 1953 sem bil eden od ustanoviteljev gledališča, ki ga je vodil dr. Branko Gavella. Do upokojitve sem v tem teatru, ki nosi Gavellovo ime, ostal aktiven član. Odločitev, da ostanem v Zagrebu, je bila prava, saj sem tu doživel svoje vrhunske uspehe in prejel veliko pomembnih priznanj in nagrad (nagrada Mesta Zagreb, Nazorjevo nagrado za življenjsko delo, nagrado Društva dramskih umetnikov za življenjsko delo in tri nagrade za najboljše radijske dramske vloge). Leta 1989 sem prejel največje jugoslovansko priznanje, nagrado AVNOJ.

Josip Bobi Marotti

KULTURNA DOGAJANJA

GOSTOVANJA

- V režiji gosta iz Slovenije Ivana Lea Leme je bila 26. novembra v HNK premiera Lede Miroslava Krleže.

- Na dan dvorane Lisinski se je odvijal filharmonični bal pod vodstvom šefa dirigenta

Zagrebske filharmonije (ZF) Uroša Lajovica. Nastopila sta solista Ana Karuza, sopran in Vitomir Marof, bariton ter Dekliški zbor Zvezdice. Podeljena je bila nagrada za mladega glasbenika leta. Bal je potekal pod motom: »Kao nekad u zlatnome Beču/podignimo čašu mirisnog šampanjca./na balu iz snova – uz Zagrebačku filharmoniju.

- V Mestnem dramskem gledališču Gavella v Zagrebu je bila 17. decembra premiera drame WITT ameriške dramatičarke Margaret Edson v režiji Sama M. Strelca. Osamljeno univerzitetno profesorico v poznih štiridesetih, doktorico književnosti Vivian Bearing, je maestralno odigrala Anja Šovagović Despot.

- V ciklusu Plava oktava je bil 11. februarja na sporedu koncert ZF pod vodstvom šefa-dirigenta Uroša Lajovica in solista na violini Ning Fenga. Izveden je bil 1. koncert za violino in orkester Niccole Paganinija in 5. simfonija Gustava Mahlerja.

- V Mestnem muzeju v Ljubljani sta kulturna ministra Jasen Mesič in Majda Širca 3. marca odprla razstavo Antični Grki na Hrvaškem. Razstava bo odprta do konca maja. Največje zanimanje slovenske javnosti vlada za lošinjskega Apoksiomena, bronast antični kip atleta v nadnaravni velikosti neznanega avtorja iz 2. ali 1. stoletja pred našim štetjem, ki so ga v morju blizu Lošinja odkrili leta 1999. Na razstavi si ga sme ogledati največ 15 obiskovalcev hkrati, da ne bi pretirano vplivali na natančno določeno temperaturo in vlago. Prostor je 24 ur na dan pod nadzorom varnostne kamere. Prevoz Apoksiomena v Ljubljano je bil logistično in varnostno zelo zahteven projekt.

VEČNI CHOPIN 1810-2010

Pod pokroviteljstvom hrvaškega predsednika Iva Josipovića je Društvo hrvaško-poljskega prijateljstva (HPDP) 15. septembra v dvorani Evropskega doma pripravilo program ob 200. obletnici rojstva poljskega skladatelja in pianista Frederica Chopina, rojenega kot Fryderyk Franciszek **Chopin**. Veljko Glodić, koncertni pianist in profesor na zagrebški glasbeni akademiji je izvedel Chopinovo Grande Polanaise brillante. Tekst Zorana Šonca Večni Chopin, 1810-2010 je interpretiral Dubravko Sidor. Lidija Orešković, sopran, Kristina Beck-Kukavčić, mezzosopran, in Zoran Šonc na klavirju-elektronskih orglah so izvedli Chopinovo trilogijo. Sopranistka Gertruda Munitić je ob klavirski spremljavi izvedla Chopinovo Željo dekleta. To popevko je Chopin napisal kot 19-letnik,

Gertruda Munitić pa jo je kot 11-letna deklica odpela v Splitu in bila takoj prepoznana kot »vunderkind«. Kasneje je postala primadona odrskega in koncertnega petja svetovnega slovesa.

Sledila je predstavitev novih not, ki jih je priredil Zoran Šonc, umetniški vodja Collegium melodicum, in sicer Nostalgija za duet in klavir, po izvornem Chopinovem besedilu, in Želja dekleta, ki je bila v originalu mazurka, a je bila v 19. stoletju z germanizacijo slovanskih narodov tiskana kot valček.

Prireditev sta pozdravila glavni tajnik Koordinacije Hrvaških društev prijateljstva Andrija Karafilipović in predsednica HPDP Jadranka Huljev.

NEPONOVLJIV OTO REISINGER

Srečanja z velikim Otom Reisingerjem, knjiga Janka Bučarja, je bila predstavljena 15. oktobra v Zagrebu ob navzočnosti številnih prijateljev in spoštovalcev neponovljivega velikana hrvaške karikature. O knjigi so govorili Hrvoje Hitrec, Vladimir Poljanec in Janko Bučar, anekdote pa je brala Sanja Jovanović.

Lik Pera je Reisingerja najbolj približal širši publikii; doslej je objavil prek dvanajst tisoč karikatur z likom Pera in njegove družine. Srečati Ota in z njim spregovoriti besedo, dve, anekdoto ali ironično šalo, je vedno dogodek in nova ilustracija časov, prostora in predvsem družbe, v kateri živimo.

BRATUŠA V AJNGELU

Varaždinska galerija Ajngel je 4. novembra gostila enega od najuglednejših slovenskih kiparjev zrele generacije Mirka Bratuša. Na razstavi je bilo postavljenih pet skulptur velikega formata v tehniki pečene keramike.

Istočasno so bili postavljeni tudi v Galeriji Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki. Dela so polna energije, z bogato glazurno polmotno površino in svojevrstnim toplotnim nabojem.

OB 75. OBLETNICI PRAIZVEDBE ERO Z ONEGA SVETA

»Spet je nek hrvaški skladatelj zaman napisal opero«. Tako je kritik Jutarnjega lista Lujo Šafranek-Kavič zapisal ob praizvedbi Era z onega sveta Jakova Gotovca 2. decembra leta 1935 v Zagrebu. Danes, 75 let pozneje, smo srečni, da se ta napoved ni uresničila. Z več kot 600 izvedbami v matičnem HNK v Zagrebu, nekaj tisoč po svetu, od Berlina, Dunaja in Münchna do Helsinkov, St. Petersburga in Kaira, v devetih prevodih (tudi slovenskem) je to zagotovo najboljši hrvaški kulturni proizvod vseh časov. Za Slovence je ta opera posebna, saj je na praizvedbi pel Mario Šimenc, sledili so Josip Gostič, Noni Žunec, Josip Šutej in Janez Lotrič. Ero nas še naprej razveseljuje z nalezljivim glasbenim humorjem, rade ga imajo vse generacije in upamo, da bo tako ostalo do naslednje obletnice.

JORDAN – RETROSPEKTIVA

V Moderni galeriji v Zagrebu je bila 16. decembra odprta retrospektivna razstava Vasilija Josipa Jordana. Razstavljenih je bilo okoli sto olj na platnu in risb, nastalih v obdobju 1950-2010. Ko je Jordan prvič samostojno razstavljal v Moderni galeriji leta 1972 in tako prišel v zgodovino modernega

Kulturna obzorja

hrvaškega slikarstva, je imel za seboj že tri samostojne razstave v evropskih likovnih središčih, v Antwerpnu, Bruslju in Parizu, ter v okoli tridesetih drugih mestih takratne države.

Evropski galeristi in publika izven slikarjevega mesta Zagreba so prvi prepoznali zasebnost njegovega poetskega nadrealizma, posebno metafizično ozračje njegovih slik ter inovativni spoj klasičnega in modernega slikarskega izraza. V štirih desetletjih po omenjeni razstavi je Jordan redko razstavljal doma, retrospektiva pa je bila prvi celovit prikaz njegovega ustvarjanja ter zagotovo slikarska svečanost na najvišji ravni, na katero je domača publika predolgo čakala.

RAZSTAVA NUMIZMATIČNE ZBIRKE

V Arheološkem muzeju v Zagrebu je bila 21. decembra odprta razstava numizmatične zbirke avtorja Ivana Mirnika. Razstavljene so bile donacije iz obdobja 1990–2010. Rodoljubni darovalci iz domovine in sveta so v zbirko prispevali 280 tisoč primerkov denarja in medalj iz najrazličnejših obdobj. Razstavljene predmeti, kovanci, medalje, medaljice, značke in podobno, so odlična slika političnih, verskih, kulturnih in gospodarskih prilik na Hrvaškem in v nekdanji Jugoslaviji. Najbolj vreden razstavni predmet je bil unikatni rimski kalup za zadnjo stran bronastega denarja Carja Konstantina I. Nastal je v znani kovnici v Sisku v letih 1321–1324. V eni od številnih vitrin so bile razstavljene medalje

Vladimirja Štovička, akademskega kiparja in medaljerja ter njegove hčerke Vladke Štoviček (1896–1989) se je rodil v Boštanju, živel pa je v Leskovcu pri Krškem, kjer je danes Galerija Vladimirja Štovička. Ob razstavi je Arheološki muzej izdal bogat katalog avtorja Ivana Mirnika.

VLADO KRISTL NA REKI

V Muzeju moderne in sodobne umetnosti na Reki je bila 24. januarja odprta razstava Vlade Kristla

(Zagreb, 1923 – München, 2004). Kristl je bil po starih slovenskih korenin. Bil je eden od očetov hrvaške abstrakcije, eden od najsodobnejših in najbolj inteligentnih umov hrvaške umetnosti. Kristlova filmografija in bibliografija sta dobro znani, manj pa se ve o njegovem slikarstvu, posebej po letu 1962, ko je Kristl zapustil Hrvaško. Na reški razstavi so prvič predstavili dela iz njegovega slikarskega opusa (obdobje 1959–2004). Poleg slik in filmov so bile razstavljene umetnikove knjige, vizualna poezija, pisma, objekti, kolaži, fotografije in arhivska dokumentacija. Na reškem Sušaku je Kristl preživel del svojega otroštva in šolanja. Razstava je bila postavljena v sodelovanju s hčerkama Jeleno in Madleine.

Polona Jurinić

DVANAJSTI GOSTIČEVI DNEVI

Slovesnosti v spomin na opernega pevca Josipa Gostiča (1900–1963), ki je plodno ustvarjal predvsem na hrvaških odrih, so se letos odvijale že dvanajstič. Umetnikovemu spominu so se poklonili na Homcu, v Domžalah, Zagrebu, Splitu in Ljubljani.

V cerkvi Marijinega rojstva na Homcu je bila 6. marca spominska sveta maša, ki jo je daroval ljubljanski škof Anton Jamnik. Mašo je pel Slovenski komorni zbor pod vodstvom Mirka Cudermana. Zapel je Misso in honorem St. Niklaus von Flüe J. B. Hilberja. Ta dan je bil v Kulturnem centru Franca Bernika v Domžalah tradicionalni slavnostni koncert, deseti po vrsti. Ob tej priložnosti je bil Mirko Cuderman proglašen za častnega člana Kulturnega društva Jože Gostič Homec.

Ko je naslovne vloge pel Gostič...

V Hrvaškem narodnem gledališču v Splitu je bila 12. marca odprta razstava Jože Gostič – tenor avtorice Marije Barbieri. Razstavo je postavil Slovenski dom iz Zagreba. Odprl jo je ravnatelj Opere HNK Split Duško Mucalo. Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc mu je ob tej priložnosti podaril monografijo Slovenci na hrvaških odrih. Otvoritvi razstave je sledila premiera opere Josipa Hatza Adel in Mara. Ta opera v Ljubljani je bila krstno uprizorjena 30. novembra leta 1932. Šele potem je zgodba o mladem Turku in Splitčanki Mari, ki so ju verski predsodki tragično ločili, nadaljevala gledališko pot po drugih opernih odrih. V naslovnih vlogah sta nastopila Josip Gostič in Zlata Gavella Gjungenjac.

V HNK Zagreb je bila 26. marca v okviru Gostičevih dni premiera opere Richarda Wagnerja Parsifal. Josip Gostič je v tej zahtevni naslovni vlogi nastopil na istem odru 7. aprila leta 1939.

Slovesnosti so se končale v Ljubljani 27. marca v dvorani Slovenske filharmonije. Na sporedu je bila koncertna izvedba opere A. Sullivana Gondoljerji. Nastopila sta zbor in orkester Consortium musicum.

Pokrovitelji slovesnosti 12. Gostičevih dnevov je bila občina Domžale, organizatorji pa kulturno društvo Josip Gostič Homec, Društvo prijateljev zagrebške Opere, Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb, SNG Opera in balet Ljubljana, Opera HNK Zagreb in Opera HNK Split.

Polona Jurinić

ZAGREBŠKA RAZSTAVA O STANKU VRAZU

Ob 200. obletnici rojstva književnika Stanka Vraza je bila 15. novembra odprta razstava v Nacionalni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu (NSK). Izšel je tudi bogato opremljen katalog z besedilom Suzane Coha z zagrebške Filozofske fakultete.

O razstavi sta spregovorila ravnatelj NSK Tihomil Maštrović in avtorica kataloga Suzana Coha, odprl pa jo je Borben Vladović, predsednik Društva hrvaških književnikov. Izbor iz bibliografije in literature Stanka Vraza v obdobju med leti 1830 in 2009 sta za katalog pripravili Ana Marija Dodigović in Sonja Martinović.

Vitrine so se šibile pod rokopisi

Kaj je bilo razstavljeno v vitrinah in na panojih? Na ogled so bili:

- Vrazova korespondenca, med drugim pismo Ljudevitu Gaju iz leta 1835 in pismo Ivana Mažuranića Vrazu iz leta 1841,
- prve izdaje Vrazovih knjig (Gusle i tambura iz leta 1845, Narodne pesni ilirske iz leta 1839 in Djulabije, ljubezne ponude za Ljubicu iz leta 1840),
- časopisni članki v Viencu (leta 1880 z Vrazovo sliko), Danici Hrvatski, Slavonski i Dalmatinski iz leta 1835,
- Vrazovi prvi stih (balada Stana in Marko),
- književni oglas v Danici iz leta 1841,
- naslovnice Danice iz leta 1837 (prvič objavljeni fragmenti Đulabija), Zore Dalmatinske iz leta 1845 (Piesmi Stanka Vraza) in Kola iz leta 1842 (Vraz je bil pobudnik in urednik tega časopisa),
- notni zapisi Vrazovih pesmi, ki so jih uglasbili Božidar Širola (Jesen se naklanja iz Đulabija), Ferdo Livadić (Ti si moja romanca), Ivan Zajc (Svakdan) in Vatroslav Lisinski (Bjelana iz zbirke Neuvelo cvjeće),
- originalna karta Mappa Comitatus Zagrabienensis, litografija iz leta 1825,
- fotografije Vrazovega nagrobnega spomenika na pokopališču sv. Jurija (danes se njegovi posmrtni ostanki nahajajo v grobnici Ilircev v arkadah na Mirogoju), rojstne hiše v Cerovcu (iz leta 1880), spominske plošče na pročelju zgradbe nekdanjega Narodnega doma, kjer je Vraz leta 1851 umrl, in Vrazovega spomenika pred muzejem v Samoborju (avtor Franjo Kodrić),
- razglednica Vrazovega sprehajališča iz leta 1845,
- Vrazov portret avtorja Mihaela Stroya iz leta 1841, portreti Vrazove muze Ljubice Cantily ter litografija Muževi ilirske dobe (1835 – 1850) s portretom Stanka Vraza.

Polona Jurinić

STANKO VRAZ: STIHOVI ČITATELJU

Mi, istina, štiocē ljubeznjiv!

Ponešto smo grubi, neučtivi
Ne štujući ničije želencije,
Ne režući nikom feverencije,
Dolazimo k svakom smjela lica,
I bez fraka i bez rukavica,
I bez sjajna na ruci prstena,
I bez bučna po svijetu imena,
I bez slična sljeparskoga ljepka,
Koj privlači ptića uma nekrepka.
Pa na što nam barjak šarlatanski,
Zvuci i parnjci bogme neslavjanski,
Kad smijemo, svojom iduć stazom,
Svagda izaći na mejdan s obrazom,
Na istog lava smiono strijelj naperit,
Istom orlu rep bez straha izmjerit?

Ferdo Rožić: I vaš i naš

Na planine na slovenske tamo,
Gdje se duša od zanosa širi,
Gdjeno ljupko gorsko cvieće miri:
Angjel s Božjeg spustio se grada,
Da ubere jedan cvjetak samo,
Što ga ozgo, kada niknu, zgleđa
Posred grmlja, gdje tek ptica sjeda,
Ljudsko oko kuda rietko pada.

I ubrav ga – s njim poleti ... kamo?
Gledaj tamo, gdje u mirnoj ravni
Liep se bieli banski grad preslavni
I na žalu gušćarica mlada;
Sa planina presadi ga amo,
Pa dahom ga zadahnuvši žarkim,
Žarče nego s neba suncem jarkim,
Angjel ode na nebesa tada.

A na žalu – o gle čuda sveta!
Na tom žalu savske sred ravnine
Gorski cvietak k sunašcu se vine,
Ljepši, no što na svom domu cvjeta:
Zlatna lista a bogata praška
I mirisna na sve strane daška.

O moj Stanko, tko ti ne zna cvietat!
Megju našim ti si jedin svima,
Odabrani megju izbranima!
A sred našeg procvta si svieta,
Jer ko ljubav angejeoska što je,
Naša, Stanko, bratska ljubav to je!

Ustvarjalnica

IZ SILVINOVE VREČE AFORIZMOV, MISLI IN ŠAL

Rijetko kada su u pravu oni, koji pod svaku cijenu tvrde da su u pravu. Nesreča je že, če v sreči pomisliš, da bi lahko prišlo do nesreče.

Dobro dođe da si malo bolestan, kad ozdraviš više znaš cijeniti zdravlje.

Če nekdo potrebuje tvoje uho in rame za jok, mu daj še svoje srce.

Ljepota, dobrotā i pravda smanjuju bol od nanesenog zla.

Če po vojni ne bi bilo težav poraženih, bi bila zmaga resnično samo dobro dejstvo.

Tko se nameće svojim umom teško ga se može smatrati umnim - pametnim čovjekom.

Človek ni kompletni človek, če ga v življenju vodi samo - pamet.

Znati otkriti svoje mane je vrlina, a priznati ih - hrabrost.

Ustvarjati aforizme, šale, zajedljive pripombe, domisljice - olajša težave vsakdanjosti.

Ne voli svoj rod tko iskazuje rodoljublje radi iskazivanja svojega »ja«, svoje karijere, a i materijalne koristi.

Silvin Jerman

ALI STE VEDELI... O ČEŠNJAH

- Ko kupujete češnje, izberite samo zrele, čvrste in bleščeče plodove, brez temnih madežev.

- Shranjujte jih pri sobni temperaturi, v košari ali pa v papirnati vrečki v hladilniku, nikoli v plastičnih vrečkah.

- Pred uporabo češnje operite pod tekočo vodo, nikoli jih pa ne pustite v vodi, ker zgubijo svoj okus.

- Češnje nabiramo zrele, kajti odtrgane ne zorijo več.

- Češnje so zelo priljubljene kot sadje, zelo dobro pa delujejo tudi kot shuševalno in čistilno sredstvo naše-

TAJA PAVLIN: PESMI

LE KAJ MED DREVJEM ŠUMI

*Le kaj med drevjem šumi?
To je sonce, ki veter vanje zapihlja.*

*Kaj če bi letela med oblaki,
vse do južnih krajev,
ki svetlikajo se mi v noči,
ko vsako živo bitje spi.*

ŠLA SEM ZA TEBOJ

*Šla sem za teboj
in zagledala obraz v noči,
ki zapoje pesem to –
šla sva skupaj čez doline, travnike,
reke in vse.
Pogledala si me in rekla – ljubim te.*

SONCE

*Le jaz in ti
hodiva po mokri travi.
Ko sonce naju pogleda,
se rodi nasmešek.
Svetleče zlato blešči se kot sonce.*

*Le jaz in ti
šla sva do neskončnega neba,
ki se nikoli ne konča.*

ga organizma.

- V sezoni česnje se lahko odločite za dietno-čistilno kuro: dan ali dva jeste samo češnje, in sicer kilograma do dva na dan. Češnje imajo dovolj sladkorja in lakote ne boste čutili, nasprotno, imeli boste veliko energije.

Pripravila Ivanka Nikčević

Za vsakogar nekaj

UPORABNA IN ZDRAVA KOPRIVA

Koprivo najdete na vsakem koraku. Če ste utrujeni, si pripravite sok iz svežih kopriv, povrnil vam bo izgubljeno energijo. Znaša je kot naravni čistilec organizma, pomaga nam, da preženemo spomladansko utrujenost in izčrpanost, zlasti pri starejših, ki imajo premalo železa.

Koprive nabiramo od maja do avgusta. Najboljše so spomladi, ko so mlade in polne rudninskih snovi, kalcija, železa, magnezija, vir vitaminov. Vrščike ali liste sušimo v senci, suhe pa hranimo v zaprtih steklenih kozarcih. Posušene lahko uporabljamo celo leto.

Uporabnost koprive

Najmočnejše deluje sveži koprivni sok, spodbuja odvajanje urina in zelo pripomore k zmanjšanju telesne teže in znižanju previsokega krvnega pritiska. Med drugim odvaja pesek, znižuje krvni sladkor, pomaga pri revmatičnih boleznih (artritisu).

Mlade vrščike lahko uporabimo sveže kot zelenjavo, blago blanširane uporabljamo same ali pomešane s špinačo, kot pire ali zelenjavne juhe. Skupaj z regratom jo pripravimo v solati.

Čaj kuhanih kopriv (lahko tudi korenin) je dober za lasišče, saj pomaga pri izpadanju las in proti prhljaju. Odličen je tudi za lajšanje obolenj dihal, pomaga pri kožnih boleznih in hemeroidih, vnetju ledvic.

Kopeli ali obloge iz koprivnih listov in korenin pomagajo pri oteklinah, učinkuje ugodno tudi pri zoženju koronarnih žil, opeklinah in gnojnih oteklinah (čirjev).

Priprava čaja in soka iz svežih kopriv

Čaj iz kopriv kuhamo kakor druge čaje: 2 dcl vode zavremo, dodamo žličko kopriv (ali par listov svežih), pustimo stati 10 minut, nato precedimo. Pijemo toplo ali mlačno, najboljšje brez sladkorja. Za prehlad dodamo žlico meda in po okusu malo limone. Skuhamo lahko tudi večjo količino in pijemo 2 – 3 skodelice na dan, vsak dan.

Sveži sok pripravimo tako, da dve pesti svežih listov prelijemo z decilitrom vode in dobro zmiksamo v mešalniku, nato precedimo. Pijemo dvakrat na dan po eno žlico med jedjo.

Ivanka Nikčević

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI: SPOMLADANSKI JEDILNIK

♥ Zadnje čase imamo vsi, ki kuhamo, posebej gospodinjne, poleg običajnih zadreg še tole: kaj skuhati, da bo zdravo, katero meso je primerno, katera zelenjava je v redu? Ali naj postanemo vegetarijanci? Preskočiti kakšen svinjski zrezek ali pečenko in pojesti skledo solate, ni slabo, vendar čisto brez mesa ne gre. Zagotovo se lahko odločimo za perutnino, za piščanca, purana, raco... To meso ni mastno, je lahko prebavljivo in hitro pripravljeno. Predlagamo vam nekaj preprostih receptov za takšne jedi, zraven pa še recept za lahko sladico.

PIŠČANČJA JETRNA PAŠTETA

Potrebujemo: 200 g piščančjih (ali puranjih), 300 g masla, šopek mlade zelene čebule ali 1 čebulo, 1 strok česna, vejico svežega timijana, lovorov list, 2-3 žlice konjaka, sol in poper.

Priprava: V ponvi stopimo žlico masla, dodamo sesekljano čebulo in pražimo, da postekleni, dodamo narezana jetra, strt česen, lovorov list in timijan ter pražimo približno 6-8 minut, oškropimo s konjakom, premešamo in po okusu popramo in solimo. Odstranimo lovorov list, timijan in še vroča jetra zmiksamo in vmes dodajamo kocke masla, da se

stopi in se sestavine povežejo v gladko zmes. Pašteto damo v posodo in ohlajeno ponudimo z opečenim kruhom ali prepečencem.

PURANJE STEGNO Z DUŠENO ZELENJAVO

Potrebujemo: puranje stegno /1,5 kg/, 0,5 kg sveže paprike, 2 paradižnika, 1 jajčevец, 2 bučki, korenček, 2 čebuli, timijan, sol, poper, malo olivnega olja, malo vina.

Priprava: Meso, oprano in osušeno s kuhinjsko krpo, natremo s timijanom, soljo in poprom. V ponvi segrejemo olje in meso z vseh strani močno opečemo. Nato meso položimo v pekač in ga v pečici na 200 stopinjah pečemo okrog 30 minut. Vso zelenjavo narežemo na približno enake koščke in dušimo na maščobi od peke mesa, dodamo tudi narezan in olupljen paradižnik, zalijemo z vinom in še malo dušimo. Na koncu po okusu popramo in solimo. Meso narežemo na rezine, obložimo z dušeno zelenjavo in postrežemo z rženim kruhom ali dušeno ajdovo kašo.

PEČENE RAČJE PRSI Z MEDOM

Potrebujemo: 4 kose račjih prsi, akacijev med, strok česna, oljčno olje, vejico timijana in majarona, sol, poper. Za omako 2 žlički sojine ali navadne moke.

Priprava: Kožo na račjih prsih zarezemo, vendar ne do mesa. Solimo, popramo ter opečemo na olju, na strani, kjer je koža. Tako pečene prsi damo v pekač v vročo pečico (220 stopinj) in pečemo okrog 10 minut. Še vroče meso vzamemo iz pekača in zavijemo v folijo. Maščobo iz pekača odcedimo v prikladno posodo, dodamo 2 žlici medu, moko in strt česen in kuhamo tako dolgo, da je zmes gosto tekoča. Račje prsi narežemo na rezine, damo v omako in potresemo s seseklanimi zelišči. Za prilogo pripravimo krompir, testenine ali podobno.

ČEŠNJEVA PITA Z MANDELJNI

Potrebujemo: 400 g zamrznjenega krhklega testa, 1 kg češenj, 100 g mandljev, 3 jajca, 200 g sladkorja, kocko masla, 100 g sadnega džema, škrobno moko.

Priprava: Jajca in sladkor stepemo, dodamo zmehčano maslo, žlico škrobne moke in drobno narezane prepražene mandlje. Dobro premešamo. Razvaljamo testo in z njim obložimo dno in stene pekača (uporabimo okrogel model), ki smo jih prej namazali z maslom. Testo najprej namažemo z džemom in nato prelijemo s kremo iz masla, jajc, mandljev/. Oprane in izkoščičene češnje potresemo po kremi. Pekač damo v vročo pečico, segreto na 180 stopinj. Pečemo 20 do 25 minut. Še vročo pito potresemo s sladkorjem v prahu. Uporabimo lahko tudi drugo sadje, na primer jagode ali višnje.

Ivanka Nikčević

Na poletne počitnice v priljubljeno slovensko zdravilišče

Akcija: 4=5, 5=6, 6=7

Terme Šmarješke Toplice, 25. junij–31. avgust 2011

NAMESTITEV: polpenzion v dvoposteljni sobi Hotela Šmarjeta**** • **ZDRAVA IN OKUSNA HRANA:** dnevno 4 meniji • **TERMALNI UŽITKI:** neomejeno kopanje v termalnih bazenih, • hidrogimnastika in vodna aerobika • **WELLNESS RAZVAJANJA:** romantično petkovo nočno kopanje ob penini, 1x savnanje (do 3 ure) • **ŠPORT ZA VSO DRUŽINO:** nordijska hoja z inštruktorjem, 1x izposoja koles do 2 uri, 1x igranje mini golfa, vstop v fitnes, balinanje, pikado, namizni tenis, odbojka na mivki • **DRUŽABNI PROGRAM:** plesni večeri, koncerti, potepanja s turističnim vlakcem in obisk mini živalskega vrta **MINI ZOO (za doplačilo)** • **POSEBNA ANIMACIJA ZA OTROKE:** kreativne delavnice, igre brez meja v vodi

25. 6.-31. 8. 2011

Plačš 4, bivaš 5 dni	250,00 EUR
Plačš 5, bivaš 6 dni	296,00 EUR
Plačš 6, bivaš 7 dni	355,00 EUR

Popusti: en otrok do dopolnjenega 12. leta v sobi z dvema odraslima biva brezplačno, drugi otrok ima 50 % popust.
Upokojenci (pri 6- in 7-dnevem bivanju) in člani **Kluba Terme Krka** imajo na navedene cene še dodatnih **10 % popusta**.